На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

№ 160 (512)
Пятніца, 4 верасня 1998 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Кошт: у кіёсках і крамах — 4000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

Анонс

У сённяшнім нумары "Народнай волі" — неардынарны артыкул

"Хто каму донар і хто ў каго дояр?"

Валентин Распутин:

— Не забывайте, что 700 миллиардов российских средств ежегодно перекачивались в бюджеты союзных республик, что грабили в первую очередь русского человека... Да и теперь Россия передает в страны СНГ 17 миллиардов долларов. Тогда во имя братской дружбы, теперь во имя добрососедских отношений. А дойная корова все та же — Россия...

вядомага беларускага драматурга і гісторыка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі, аднаго з асноўных арганізатараў энцыклапедычнай справы на Беларусі, ганаровага прафесара ўніверсітэта культуры Алеся ПЕТРАШКЕВІЧА.

На працягу пяці апошніх гадоў радком да радка стваралася кароткая хроніка памяці шматвяковых расійска-беларускіх дачыненняў, што засведчыла нечуваны ў свеце трагізм нашай Бацькаўшчыны, нашай нацыі, нашага народа.

Вядома, гэтую хроніку Алесь Петрашкевіч не мог не напісаць, а "Народная воля" не магла яе не надрукаваць напярэдадні новых выпрабаванняў і без таго зняважанай, прыніжанай, абрабаванай і выбітай нашай Айчыны.

Алесь Петрашкевіч:

— Пастарайцеся, паважаны Валянцін Рыгоравіч, аблічыць вартасць і кошт хоць бы толькі таго, што я пералічыў у гэтым пісьме, і мы паглядзім тады, хто каму запазычыў і колькі! Хто каму донар, а хто ў каго дояр. Чыёй кароўцы трэба "мычать", а чыёй "помолчать". І не забудзьцеся ўключыць у аблік не толькі нашы ахвяры людзьмі і багаццямі, але і наш, як бы мовіць, працоўны ўзнос у агульную скарбонку, якую Расія прысвоіла сабе пасля распаду савецкай імперыі...

Запазычанасць па заработнай плаце ў сельскай гаспадарцы Беларусі складае 600 мільярдаў рублёў

З дзяржаўнага заказу, які складае 1 мільён 700 тысяч тон збожжа, на сёння дзяржаве здадзены 1 мільён тон, што складае каля 60 працэнтаў ад запланаванага. Такія лічбы на прэс-канферэнцыі паведаміў міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Іван Шакола.

Па яго словах, па нарыхтоўцы харчовага збожжа план практычна выкананы, а пшаніцы і наогул нарыхтавана на 100 тысяч тон больш, чым летась. Усяго ж яе плануецца нарыхтаваць 450 тысяч тон, з якіх каля 100—150 тысяч будзе закуплена за мяжой. "Да нас даходзяць чуткі, што ў магазінах пачалі актыўна закупаць муку", — сказаў міністр і параіў насельніцтву не хваляваццa.

Іван Шакола лічыць, што па нарыхтоўцы фуражнага збожжа дзяржаўны заказ таксама будзе выкананы. Пры гэтым частку фуражнага збожжа — прыкладна 1,5 млн. тон — рэспубліцы, як відаць, прыйдзецца закупаць. У сувязі з гэтым Мінсельгасхарч мае намер звярнуцца ў Нацыянальны банк з просьбай аб адкрыцці пад гэтыя мэты крэдытнай лініі. Тым часам у сельскагаспадарчай галіне фінансавая сітуацыя застаецца складанай. Па інфармацыі міністра, на сёння сярэдняя заработная плата ў сельскай гаспадарцы складае 2600 тысяч рублёў, што амаль у два разы менш гэтага паказчыка па рэспубліцы ў цэлым. У той жа час запазычанасць па выплаце заработнай платы работнікам сельскай гаспадаркі складае на сёння 600 мільярдаў рублёў.

Аляксей АРЭШКА, БелаПАН.

Па даных Міністэрства адукацыі, ледзь не палова абітурыентаў-выдатнікаў не вытрымалі ў гэтым годзе прыёмных выпрабаванняў

Як паведаміў БелаПАН начальнік галоўнага ўпраўлення вышэйшай школы Міністэрства адукацыі Беларусі Валерый Дабранскі, студэнтамі-першакурснікамі дзённай формы навучання ў гэтым годзе сталі 20.500 чалавек пры 50.900 пададзеных заяў аб прыёме.

Па словах В.Дабранскага, выклікае трывогу той факт, што ледзь не палова выдатнікаў — выпускнікоў школ, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў і тэхнікумаў, якія паступалі ў вышэйшыя навучальныя ўстановы рэспублікі, — не вытрымалі прыёмных выпрабаванняў. У лічбавым выражэнні гэта 43,6 працэнта ад колькасці выдатнікаў, што паступалі. Пры сярэднім конкурсе ў дзяржаўных ВНУ 2,5 чалавека на месца (у 1997 годзе гэты паказчык складаў у сярэднім 2,2) у 14 вышэйшых навучальных установах рэспублікі ўзровень канкурэнцыі склаў больш за тры чалавекі (для параўнання: летась такіх ВНУ было толькі чатыры). У Беларускім дзяржаўным эканамічным універсітэце (БДЭУ) і Беларускім дзяржуніверсітэце (БДУ) колькасць заяў толькі ад адных абітурыентаў-выдатнікаў перавысіла колькасць месцаў: так, у БДЭУ на 950 месцаў прэтэндавалі 1408 абітурыентаў-выдатнікаў, а ў БДУ на 1740 — 2428.

Уладзімір ТРАЦЦЯКОЎ, БелаПАН.

Віншуем!

Ганаровае званне — цэламу аркестру

Цяпер на афішах Дзяржаўнага аркестра сімфанічнай і эстраднай музыкі нашай рэспублікі, больш вядомага прыхільнікам у краіне і далёка за яе межамі як канцэртны аркестр пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхаіла Фінберга, з'явіцца новы радок: **"Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь".** Гэтым ганаровым званнем Савет міністраў адзначыў яго выдатныя дасягненні ў галіне музычнага мастацтва і вялікі ўклад у развіццё нацыянальнай культуры.

БелТА.

У Лідскім раёне будзе новы кіраўнік

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнка 2 верасня разгледзеў шэраг кадравых пытанняў. Як паведаміў у БелТА кіраўнік прэс-службы прэзідэнта Уладзімір Скварцоў, прэзідэнт даў згоду на назначэнне **Іосіфа Іосіфавіча Гайдукевіча** старшынёй Лідскага райвыканкама Гродзенскай вобласці.

БелТА.

Падыход Беларусі і Расіі да рэфармавання СНД супрацьстаіць пазіцыі Украіны, лічыць супрацоўнік украінскага МЗС

Падыход шэрагу краін, у першую чаргу Расіі і Беларусі, да рэфармавання СНД супрацьстаіць пазіцыі Украіны па гэтым пытанні, заявіў на брыфінгу ў МЗС Украіны начальнік упраўлення інфармацыі гэтага міністэрства Віктар Нагайчук. Ён нагадаў, што пазіцыя Украіны заключаецца ў неабходнасці ператварэння СНД у эфектыўны механізм перамоў і кансультацый, прыярытэтнасці эканамічнага супрацоўніцтва, найперш стварэння зоны свабоднага гандлю, вываду за рамкі СНД тых органаў, у працы якіх зацікаўлены не ўсе краіны Садружнасці.

Па словах В.Нагайчука, іншыя краіны не бачаць неабходнасці ў глыбокім і грунтоўным працэсе аднаўлення СНД і фактычна выступаюць за "касметычнае" рэфармаванне Садружнасці. На думку ж украінскага боку, такі падыход супярэчыць ідэі правядзення форуму па рэфармаванні СНД, задачам, пастаўленым перад яго ўдзельнікамі, а менавіта — ператварэнню Садружнасці ў дзеючы механізм, які садзейнічае эканамічным рэформам у дзяржавах-удзельніцах СНД, аптымізацыі структуры Садружнасці, дэмакратызацыі працэсу прыняцця рашэнняў, устраненню дубліравання Садружнасцю функцый і органаў ААН, АБСЕ і іншых міжнародных арганізацый.

УНІАН—БелаПАН.

С почетными званиями!

Президент Республики Беларусь Александр Лукашенко подписал указ о присвоении группе белорусских спортсменов почетного звания **"Заслуженный мастер спорта Республики Беларусь"** за отличные спортивные результаты, достигнутые на чемпионате мира в 1998 году. Теперь это звание будут носить спортсмены-инструкторы национальной команды по художественной гимнастике **Татьяна Валерьевна БЕЛАН, Анна Леонидовна ГЛАЗКОВА, Ольга Юрьевна ЗАЙЦЕВА, Анастасия Александровна ЗВОРЫКО, Ирина Валерьевна ИЛЬЕНКОВА и Галина Геннадьевна МАЛАШЕНКО.**

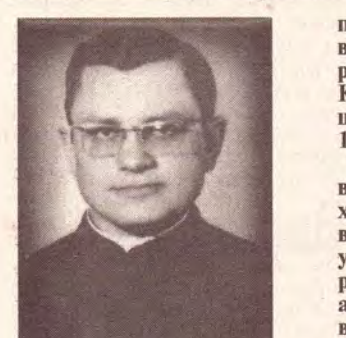
***

За большой личный вклад в развитие музыкального искусства, высокое профессиональное мастерство указом главы белорусского государства художественному руководителю главного военного оркестра Вооруженных Сил Республики Беларусь **Михаилу Ивановичу БЕРСОНУ** присвоено почетное звание **"Народный артист Беларуси".**

Оба указа подписаны 2 сентября 1998 года.

БелТА.

Айцец Ян Матусевіч

2 верасня раптоўна на 51-м годзе жыцця памёр дэкан грэка-каталіцкай царквы, настаяцель прыходу св.Язэпа айцец Ян (Іван Іванавіч Матусевіч). Айцец Ян нарадзіўся ў вёсцы Камянцы непадалёк ад Заслаўя. У 1972 г. ён скончыў рэжысёрскі факультэт Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, але па прафесіі не працаваў, бо адчуў пакліканне да святарскай службы. У цяжкіх умовах атэістычных часоў, калі Унія знаходзілася пад забаронай, айцец Ян спачатку скончыў праваслаўную семінарыю ў Смаленску, а потым каталіцкую духоўную Акадэмію.

Але душа яго ляжала да веравызнання продкаў. Менавіта таму ён, як толькі пачалася перабудова, з дазволу духоўных улад стаў першым у Беларусі грэка-каталіцкім святаром, узначаліўшы тым самым адраджэнне царквы, да якой належала ў свой час 80% беларусаў.

Ян Матусевіч быў багата адораным чалавекам. Ён захапляўся літаратурай, добра ведаў і любіў беларускую паэзію і гісторыю. Быў членам Біблейскага таварыства. Актыўна ўдзельнічаў у працы ТБМ. Будучы гарачым патрыётам Бацькаўшчыны, ён першым у Беларусі пачаў праводзіць богаслужбу па-беларуску. Асвяціў памятны крыж у Курапатах. Ішоў на чале першага Чарнобыльскага шляху ў 1989 г.

Як чалавек Ян Матусевіч валодаў мяккім, нязлосным характарам, але цвёрдай воляй і смеласцю. Яго ўнёсак у духоўнае адраджэнне беларускага народа цяжка пераацаніць. Таму ён карыстаўся вялікай павагай і любоўю сваіх прыхільнікаў. А ягоная смерць — гэта страта для ўсіх патрыётаў Бацькаўшчыны.

Упакой, Госпадзі, душу раба твайго Яна.

БЕЛАРУСКІЯ ГРЭКА-КАТОЛІКІ.

Развітацца з целам айца Яна будзе можна ў Чырвоным касцёле вечарам у пятніцу і раніцай у суботу. Пахаванне адбудзецца 5 верасня на Кальварыйскіх могілках.

Криминал

Работники милиции "почистили" арсеналы торговцев оружием

Сразу несколько случаев изъятия оружия фигурируют в последние дни в сводках брестских милиционеров. У двух молодых людей, прибывших в город над Бугом из Закавказья, было обнаружено два новеньких пистолета со специальными приспособлениями и глушителями. Торговцев этими стволами задержали ночью на бульваре Шевченко при попытке сбыта оружия. Однако оказалось, что это был не весь их "товар". Еще два пистолета было обнаружено у безработной двадцатилетней брестчанки, которая в свою очередь попросила одиннадцатиклассника одной из городских школ припрятать пару стволов у себя дома.

В другом случае в качестве продавцов боеприпасов решили попробовать себя два совсем юных брестчанина. Их задержали в центре города с тяжелыми сумками, в которых оказалось шесть тысяч патронов к автомату Калашникова и тридцать тысяч — к пистолету Макарова. А буквально через несколько часов опять же в центральной части города был задержан еще один гражданин, имевший при себе пистолет и крупную сумму денег. По всем этим фактам возбуждены уголовные дела, ведется следствие.

Иван КУКСА, БелТА.

Брест

Беспредел

СУД НАД ОППОЗИЦИЕЙ

Как сообщалось, 28 августа прошел скоротечный суд над активистами Хартии-97 Олегом Бебениным, Дмитрием Бондаренко и Валерием Щукиным. Людей, которые осмелились 3 июля с.г. пройти по столичному проспекту Ф.Скорины с плакатами "Свободу политзаключенным!" и "Свободу депутату Климову!", судья Жанна Левицкая признала виновными в нарушении порядка организации и проведения собраний, митингов, уличных шествий и демонстраций. Первым двум "правонарушителям" она объявила предупреждения, а депутату В.Щукину выписала штраф — 20 минимальных заработных плат, вплотную приблизив его к 100-миллионной отметке административных штрафов.

Судебный процесс, как обычно, прошел по отработанной схеме: оглашение милицейского протокола — выслушивание объяснений "правонарушителей", не признающих себя виновными, — показания свидетелей — работников милиции, которые "видели" представших перед судом граждан на месте "происшествия", — зачитывание имеющихся в деле документов — короткая резолюция судьи "признать виновным..." и "подвергнуть...".

Ниже мы приводим две публикации, написанные разными людьми, но созвучные в своих оценках по поводу мероприятия, все еще называемого судом. Доколе же будет длиться такое правосудие?

Судья Жанна Левицкая лишила обвиняемого юридической помощи

Как и следовало ожидать, зал заседания №3 суда Московского района г.Минска, где проходил процесс по делу активистов Хартии-97, был переполнен. Судили белорусских граждан, которые 3 июля 1998 года шли с политическими требованиями по центральному проспекту столицы, заполненному тысячами взрослых и детей.

Первым перед судом предстал 24-летний Олег Бебенин. Процесс над ним длился 19 минут. За это время судья Жанна Левицкая выяснила, что обвиняемый — безработный, имеет на иждивении неработающую жену и четырехлетнего сына. Узнала, что Олег Бебенин пришел на проспект в соответствии с решением Мингорисполкома, организовавшего в тот день массовое гулянье, посвященное Дню освобождения.

По мнению же активиста Хартии-97, нельзя праздновать освобождение, когда белорусские граждане томятся в тюрьмах за политическую деятельность. Руководствуясь Конституцией нашего государства, молодой человек пытался довести эту мысль до соотечественников. Свои требования к властям — "Свободу политзаключенным" — Олег Бебенин изложил на транспаранте, поскольку говорить что-либо и даже кричать в тот день не имело смысла: через каждые несколько десятков метров гремела музыка, пели и плясали артисты.

Действия активиста Хартии-97 были, по-моему, в рамках Конституции. Невиновность "правонарушителя" подтвердили и свидетели-милиционеры. Нарушений общественного порядка в действиях обвиняемого они не усматривали и каких-либо требований в тот день к Олегу Бебенину, гуляющему с транспарантом среди народа, не предъявляли.

Отсутствие состава правонарушения было очевидным. Но... перед судьей лежал протокол, в котором районное милицейское начальство написало — *нарушитель*, а в зале сидел майор-надзиратель из городского управления милиции. Полагаю, только этим объясняется вынесенное судьей Левицкой определение: **виновен, объявить предупреждение**.

Следующим на скамью подсудимых сел 35-летний Дмитрий Бондаренко. Заработная плата — 500.000. Имеет жену и 11-летнюю дочь. "Хватает ли вам таких денег?" — спросила судья. Перефразируя Владимира Маяковского, ответ достоин того, чтобы быть помещенным в газете. Дмитрий Евгеньевич ответил: "Президент страны сказал, что летом мясо нам есть не надо, а на хлеб и творожок хватает".

Свидетелей по этому делу Жанна Левицкая заслушивать не стала. Суду и так было все ясно, а потому процесс над Дмитрием Бондаренко был короче и занял всего 14 минут. Оставив без ответа вопрос обвиняемого, задержаны ли те, кто 3 июля на Октябрьской площади в присутствии женщин, детей, прессы, телевидения с матом и кулаками бросался на активистов Хартии-97, судья Левицкая вынесла постановление — **виновен, объявить предупреждение**.

Данное решение суда Московского района создало опасный для белорусского общества прецедент. Апологеты (сторонники) главы государства могут, оказывается, абсолютно безнаказанно пускать в ход кулаки и словесно оскорблять граждан. Молодчиков, устраивающих бесчинства в поддержку первого президента, милиция не задерживает, не фотографирует, не запечатлевает на видеопленке.

Видимо, правы те, кто называет эти хулиганствующие элементы провокаторами. И в самом деле, оштрафованы и отправлены за решетку сотни белорусских граждан, требующих изменения внешней и внутренней политики властей. Для выявления недовольных затрачены километры пленки и миллиарды рублей. Но ни один из тех, кто в ходе мирных демонстраций трудящихся переворачивал милицейские машины, бросал камни в солдат ОМОНа и окна зданий, срывал официальные флаги, на скамью подсудимых не попал.

Судебный процесс над третьим активистом Хартии-97 56-летним Валерием Щукиным длился 45 минут. Рассмотрение дела Жанна Левицкая начала с того, что отклонила ходатайство обвиняемого о юридической помощи.

Ни в одном цивилизованном государстве мира нет закона, позволяющего лишать обвиняемого юридической помощи. И в Республике Беларусь статья 62 Конституции провозглашает право каждого гражданина "пользоваться в любой момент помощью адвокатов и других своих представителей в суде".

Неотъемлемое право на юридическую защиту гарантируется также законами белорусского государства. В частности, статья 247 Кодекса об административных правонарушениях подтверждает право обвиняемого "при рассмотрении дела пользоваться юридической помощью адвоката". А защищать Валерия Щукина должен был доктор юридических наук, профессор, экс-судья Конституционного суда М.Пастухов.

Видимо, столь высокие титулы защитника испугали судью Левицкую. Ведь пользуясь юридической помощью, оппозиционный парламентарий выиграл у милиции два предыдущих судебных процесса и потребовал от должностных лиц официальных извинений за неправомерные аресты и нарушения закона, допущенные при составлении протоколов. А признавать свою вину нынешние власти ой как не хотят. И вот уже который месяц начальники Советского и Ленинского районных управлений милиции, как зайцы, прячутся от Валерия Щукина, образно говоря, по кустам.

Руководство милиции Московского района однажды уже приносило извинения настырному депутату. Перспектива повторения этой процедуры явно не прельщала начальника управления. О дальнейшем можно лишь предполагать, поскольку Жанна Левицкая находится в его оперативном подчинении, и даже кабинет судьи расположен в здании РУВД.

Милиция Московского района настолько бездарно подготовила обвинение, что Валерий Щукин и без юридической помощи указал судье на многочисленные нарушения, не позволяющие далее вести судебный процесс:

— в протокол после подписи обвиняемого внесены дополнения и изменения;

— не верно записаны паспортные данные "правонарушителя";

— не указано, какие статьи нарушены и в чем суть правонарушения;

— не назван нормативный акт (закон, декрет, указ), предусматривающий ответственность за данное правонарушение.

Но Жанну Левицкую и это не остановило. Не прекратила она слушание дела даже тогда, когда выяснилось, что на заседание суда не явились свидетели обвинения, указанные в протоколе. Вынести частное определение в адрес начальника Московского РУВД, не обеспечившего явку свидетелей, и отложить дело судье Левицкой оказалось не под силу. Заслушала для видимости первых попавшихся на глаза двух милиционеров, но так и не услышала от них подтверждений вины Валерия Щукина. Тем не менее Жанна Левицкая именем Республики Беларусь объявила: **виновен, подвергнуть штрафу в 5 миллионов рублей**.

Валерий Щукин, подписывая в Московском РУВД протокол, на отведенных 10 линейках написал всего одну фразу: "Это — агония режима!". Видимо, так оно и есть.

Данила ХАЛЕЦКИЙ.

Независимая экспертиза

На каком основании не соблюдается Конституция?

Поводом для настоящей публикации стало то, что при рассмотрении дела об очередном "правонарушении" депутата Верховного Совета Валерия Щукина судья Московского района г.Минска Жанна Левицкая отклонила его ходатайство о допуске на процесс юридического представителя (в этом качестве он просил выступить меня). В результате человек-легенда, гроза белорусской милиции оказался перед судьей без юридической защиты. И хотя он такой ситуации, как показал судебный процесс, не испугался, но смею заверить, что его конституционные права были судом нарушены.

Да, Кодекс об административных правонарушениях предусматривает две возможности юридической защиты прав лиц, привлеченных к суду: допуск к участию в деле законного представителя (ст.249) и приглашение адвоката (ст.250). Но ведь, кроме Кодекса, в белорусском государстве есть Конституция, даже две: одна — принятая в законном порядке, которая учредила должность президента и на которой клялся в верности ее положениям первый президент, другая — которую президент предложил на республиканский референдум с нарушением многих законодательных норм и которую он признает в качестве новой Конституции белорусского народа. В обеих редакциях конституций (в этом они совпадают) закрепляется право каждого на юридическую помощь для осуществления и защиты прав и свобод, в том числе и право пользоваться в любой момент помощью адвокатов **и других своих представителей в суде** (подчеркнуто мною. — **Авт.**).

Международно-правовые акты, которые признала Беларусь в период своего демократического развития и от которых официально не отказалась до настоящего времени, не позволяют лишать гражданина, представшего перед судом, права на помощь своего юридического представителя. К этому, в частности, обязывает Международный пакт о гражданских и политических правах (ст.ст.2, 5, 14). Совершенно определенные нормы по этому поводу записаны также в документах ОБСЕ (Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе). Например, в итоговом документе Копенгагенского совещания 1990 года страны — участницы ОБСЕ взяли на себя обязательство, что "каждый человек будет обладать эффективными средствами правовой защиты против административных решений...", а сами административные решения, направленные против какого-либо лица, "будут полностью обоснованными и должны, как правило, содержать указание на имеющиеся обычные средства правовой защиты". Для тех судей, которые хотят побольше почитать об этих нормах, указываю источник: "Сборник международных документов "Права человека и судопроизводство" (стр.31—43, 91—100).

Так на каком же основании лишили депутата Верховного Совета 13-го созыва В.Щукина права на юридическую помощь? Неужели для судей Беларуси Конституция перестала быть святыней и руководством к действию? И неужели возможность засудить оппозиционера стала для судьи важнее обязанности "неукоснительно соблюдать Конституцию и законы Республики Беларусь, быть справедливыми и непредвзятыми"?

Судьи! Не пора ли задуматься над тем, что вы делаете и во что превращается наш суд — самый гуманный в мире?

Михаил ПАСТУХОВ,
профессор права, которому отказали в праве быть представителем в суде.

Надвор'е

4 і 5 верасня на тэрыторыі рэспублікі захаваецца пераменная воблачнасць, пераважна без ападкаў, толькі 4-га па ўсходзе пройдуць кароткачасовыя дажджы. Вецер паўночны з пераходам на паўднёва-ўсходні, умераны. Тэмпература паветра ўначы +3...+8, удзень 4-га +13...+18, 5-га +15...+20.

Падзея

У Глускім раёне знойдзена нафта

Поспехам увянчалася праца брыгады майстра Валерыя Яцухны з мазырскай нафтаразведачнай экспедыцыі вытворчага аб'яднання "Белгеалогія" ў Глускім раёне Магілёўскай вобласці. Пры выпрабаванні свідравіны №10 на Нова-Драздоўскай плошчы атрыманы прыток нафты аб'ёмам да 13 кубаметраў у суткі, паведаміў карэспандэнту БелТА галоўны геолаг па нафце і газе аб'яднання "Белгеалогія" Яраслаў Грыбік.

Дарэчы, днямі ў Беларусі будзе здабыта 100-мільённая тона нафты з моманту пуску ў эксплуатацыю першых свідравін, які адбыўся ў 1964 годзе. Разведчыкам нафтавых рэсурсаў рэспублікі асабліва прыемна сёння адзначыць, што з названага юбілейнага аб'ёму 77,2 мільёна тон здабыта з радовішчаў, адкрытых спецыялістамі аб'яднання "Белгеалогія". Астатнія 22,8 мільёна тон — у актыве вытворчага аб'яднання "Беларуснафта".

Таццяна СМІРНОВА, БелТА.

Мысли вслух

Ясли — без детей, воспитатели — без работы, государство — без будущего?

Зашла после долгого летнего перерыва в детский сад, который посещает мой 5-летний сын, и была удивлена новостью: нашу группу расформировали. По какой причине?

— У нас в садике детей осталось мало, — объяснила мне воспитательница, — не смогли сформировать три средние группы с необходимым списочным составом в 20 человек. Поэтому, чтобы сохранить рабочие места, из младших и средних сформировали три разновозрастные группы — в них может быть и меньше детей. А что будет в следующем году — вообще неизвестно. В яслях совсем мало детей. Останемся без работы...

Таким образом, теперь группу будут посещать дети от трех до пяти лет. Конечно, это не только осложнит работу воспитателей, но и отразится на уровне общения и развития детей.

Это были первые мысли и чувства, вызванные таким, казалось бы, малозначительным событием. Но кроме этого подумалось еще вот о чем. В нашу жизнь незаметно "вползают" грустные явления, которые еще недавно воспринимались лишь как полузабытые термины из школьного курса обществоведения: "демографический кризис", "скрытая безработица".

Дай Бог, чтобы ознакомление моего сына с такого рода обществоведческими понятиями на этом и кончилось!

Александра БАТУРИНА.

Заметки на полях

Почему провалилась перестройка

В поисках ответа на этот вопрос я по-новому осмыслил несколько строчек из художественно-документальной повести Владимира Якутова "Александр Лукашенко". А там прямо так и сказано:

"Одаренный умом, смекалкой и решительностью, Александр Лукашенко смотрел далеко вперед, видел экономическую и социально-политическую ситуацию не только в своем совхозе, районе, но и в целом в республике и всей стране. Сам главный реформатор Михаил Горбачев не раз прислушивался к его мнению. Некоторые очень важные вопросы по сельскому хозяйству были приняты ЦК КПСС, основываясь на заключениях директора совхоза "Городец" Могилевской области". Вот, значит, в чем дело, обрадовался я. А мы и не догадывались, что "очень важные вопросы по сельскому хозяйству были приняты ЦК КПСС, основываясь на заключениях директора совхоза "Городец" Могилевской области" — никому тогда не известного А.Г. Лукашеко. Наверное, поэтому перестройка и провалилась.

Конечно, рассуждал я дальше, теперь многие знают, что в решающие дни Великой Отечественной войны Сталин говорил Жукову: "Ну, а по этому вопросу мы должны посоветоваться с полковником Брежневым!" И советовался. Прямо при Жукове набирал номер и спрашивал: "А вы как считаете, дорогой Леонид Ильич?"

Великую Отечественную войну мы выиграли. А вот перестройку прошляпили. Наверное, потому, что Сталин советовался с полковником, а Горбачев — с директором совхоза.

Ну, а если кроме шуток, то своей книгой Владимир Якутов оказывает Александру Лукашенко, который пока что остается нашим президентом, поистине медвежью услугу. Вчитываешься в эту "историческую летопись" и с "трепетом душевным" ждешь, когда же тут мелькнет известная всем фраза: "Мы пойдем другим путем!"

Куда завел этот путь Ленина, всем известно. А куда нас заведет бывший политрук, советчик Горбачева, пока не ясно.

Викентий КАРПОВИЧ.
г.Докшицы

Письмо от души

...Чтобы гости не подумали, что белорусы — грубияны

Уважаемая редакция, здравствуйте!

Решение написать вам письмо пришло после посещения своей Родины — Беларуси. Так получилось, что большую часть жизни я прожила в Калининградской области. Но раз в два-три года мы вместе со старшей сестрой, которая проживает здесь же, приезжаем на Гомельщину, на могилы родителей и родственников...

Красива наша Беларусь! И народ белорусский красивый и очень трудолюбивый. Но вот только одно поразило нас — равнодушное и грубое отношение продавцов к покупателям, будь то Гомель или Минск. Не успеешь подойти к прилавку и что-то спросить, как тут же портится настроение — в ответ услышишь какую-нибудь грубость. А на лицах продавцов написано: "Какого черта тебе надо и чего вы сюда приперлись?"

Не хочу говорить обо всех продавцах, говорю только о тех, с кем столкнулась. Единственным продавцом, который доброжелательно отнесся к нам, была женщина в одном из универмагов г.Гомеля в отделе, где продавали тюль. Нас с сестрой это даже поразило — вот бы все белорусские продавцы встречали покупателей так, как она! Или всех грубиянов-продавцов пригласить бы в Калининградскую область и поучить их вежливому обращению с покупателями, как делают это наши продавцы. Не верите? Приезжайте к нам в область и зайдите в любой магазин поселка или города, сами увидите!

Хочу обратиться ко всем белорусским продавцам — будьте вежливыми с нами, покупателями. Ведь приезжающие в Беларусь люди, посещая магазины, могут подумать, что все белорусы — грубияны, а это не так. Вы — лицо нашей нации, нации белорусов. И пусть это лицо будет красивым, радушным!

С уважением к вам и любовью к родной Беларуси —

Галина Владимировна МИРОШНИЧЕНКО (ТРАВНИК),
г.Гвардейск
Калининградской области.

Услышьте!

А жизнь кончается...

Мне выпало пройти всю Отечественную от начала и до конца. Получил четыре ранения, имею правительственные награды. Сейчас инвалид войны III группы. Общий трудовой стаж — 60 лет.

На сегодняшний день получаю пенсию по возрасту 2 миллиона 120 тысяч рублей. Надбавки к песнии как инвалид войны не получаю, она заменена надбавкой ветерана войны — одна минимальная зарплата. Повышенный трудовой стаж за счет войны (три года за один) не оплачивается и ограничивается 130-ю процентами.

Это тот максимум при полном трудовом стаже, который сегодня дают на жизнь пенсионеру по возрасту — ветерану и инвалиду войны III группы согласно существующему гражданскому пенсионному закону. Просьбы об изменении пенсионного законодательства и приравнивании пенсий ветерана к российским нормам наталкиваются на глухую стену. А жизнь кончается.

Судьба моя сложилась так, что у меня не осталось родственников, многих унесла война. Я одинок и в результате в последнее время вынужден нередко пользоваться общественной столовой. Цена только одного второго блюда здесь минимум 35 тысяч рублей, полный обед — 45 тысяч. Только при двухразовом питании в день требуется 90 тысяч, в месяц — 2 миллиона 700 тысяч рублей. А как быть с расходами на одежду, жилье, электроэнергию, телефон и т.д.?

Согласно так называемому адресному распределению помощи никаких вспомоществований я не получаю, так как не отношусь к категории малообеспеченных. Выходит, я — "высокообеспеченный"? Кто так решил, как не наша сегодняшняя власть?

Никак не найду ответа на вопрос: как же жить? Может, президент поможет? Ведь горькая участь постигла не только меня — многих ветеранов и инвалидов, кто потерял здоровье на войне, отстаивая будущее для нынешнего поколения, в том числе и для сегодняшних своих "распределителей" и определителей судьбы.

Полностью согласен со статьей К.Плиговки "Не сыпьте соль на раны", помещенной в "Народной воле" от 11 августа 1998 г.

С.ПЛАТОНОВ, инвалид войны.
Минск.

Тайвань можно увидеть в столичном музее

Столичный Музей современного изобразительного искусства, видимо, всерьез решил поразить публику географией своих экспозиций. Вслед за выставками из Мексики и Украины в музейных залах будет царить китайское искусство. "Тайвань: вчера и сегодня" — так называется выставка, которая пройдет здесь с 3 по 26 сентября.

По сути, состоит она из нескольких экспозиций: именно так организаторы данной выставки решили выразить ее тему. Одна из них включает живописные произведения нашего современника — выдающегося тайваньского художника Лан Сиун Вана и его учеников. Кстати, Лан Сиун Ван сумел создать не только собственный стиль, но и основал новое направление, за что отмечен многочисленными национальными премиями и наградами.

С древнекитайским искусством посетителей познакомит другая часть выставки, где будут представлены репродукции произведений китайской традиционной живописи на свитках и предметы декоративно-прикладного искусства из коллекции Национального музея истории из тайваньского города Тайбэя. А о современном Тайване расскажет фотоэкспозиция, состоящая из 100 работ.

Оксана ПИВОВАР, БелТА.

Стоп-кадр

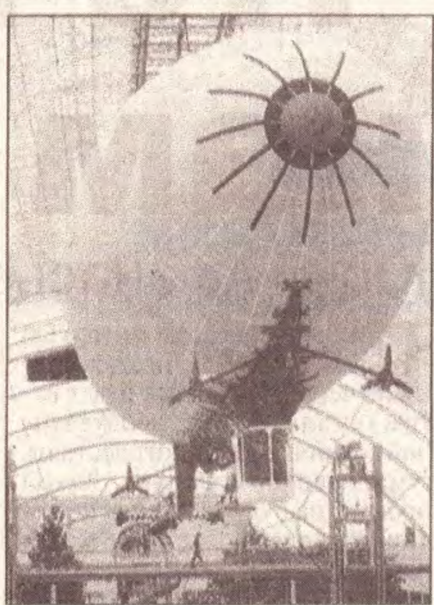
Народное предприятие "Брестсельмаш" является крупнейшим в республике поставщиком отопительных, воздухо- и водогрейных систем для сельскохозяйственных помещений, теплиц, жилья. В последнее время завод сделал свою продукцию более конкурентоспособной, менее металлоемкой, с большим кпд. Теплогенераторы, горелки, отопительные водогрейные котлы на твердом, жидком и газовом топливе пользуются большим спросом как организаций, так и населения. Понравилась сельчанам и выпускаемая на заводе установка по внесению минеральных удобрений АВУ-0,7.

На снимке: *более тридцати лет работает на предприятии старший мастер экспортного участка Григорий Прокофьевич Стальнюк.*

Фото Романа КОБЯКА, БелТА.

Панорама

Дирижабль – грузоперевозчик XXI века

Все новое – это хорошо забытое старое. Эту прописную истину в очередной раз решила доказать немецкая фирма «Карголифтер АГ», расположенная в городе Висбаден (Германия). В XXI веке для перевозок грузов на небольшие расстояния компания будет использовать дирижабли. Воздушные корабли длиной 242 метра будут принимать на борт до 160 тонн грузов, что значительно снизит транспортные расходы клиентов. Модель дирижабля, который скоро будет курсировать по Европе, «Карголифтер АГ» недавно продемонстрировала на специализированной ярмарке.

Вода не принесла облегчения Техасу

Сильнейшее наводнение пришло на смену засухе на юге американского штата Техас. После долгих проливных дождей вышли из берегов притоки Рио-Гранде. В результате десятки домов городка Дель-Рио оказались разрушены, около двадцати человек погибли, еще тридцать считаются без вести пропавшими.

Мнение

Если на телегу даже поставить спидометр, она все равно не станет "Мерседесом"

Уже все понимают, что надо экономить энергоресурсы. Но как? У нас делается упор на учет и контроль за их потреблением. Это, конечно, неплохо, но сам по себе учет не повышает энергоэффективность оборудования. Возьмем, к примеру, жилищное строительство. Мы как строили неутепленные панельные дома, так и строим, только теперь все они снабжаются счетчиками воды и тепла. Затраты выросли довольно значительно, а вот энергоэффективность...

Может, я ошибаюсь, но мне кажется, что если на телегу поставить спидометр, она от этого не станет "шестисотым Мерседесом", а количество взмахов лопатой у землекопа сильно не увеличится, если внедрить компьютерный контроль.

Где же выход? Строить нормальные дома. Кстати, современные экологичные и с высоким термическим сопротивлением материалы для них дешевле стандартных панелей. Ведь новые материалы создаются по энергосберегающим технологиям, тогда как при производстве наших панелей заложены громадные расходы пара, электроэнергии. Построив один суперсовременный дом с "пассивной" системой отопления, мы добиваемся огромной экономии на отоплении.

Словом, в области внедрения энергосберегающих и экотехнологий надо переходить к более революционной тактике. А для этого следует сменить и шкалу приоритетов. Основные усилия и материальные ресурсы сосредоточить в область создания новых и внедрения существующих передовых энергосберегающих и экотехнологий. И в конец списка поставить учет и контроль, хотя важность этого мероприятия тоже очень велика.

Для тех, у кого есть деньги, вместо фикции под названием "евроремонт" можно предложить модернизацию квартиры, включающую тепловую реабилитацию, замену труб на нержавеющие или латунные, установку "вечных" кранов с бронзовыми элементами, современных оконных блоков, регуляторов отопления и вентиляции. После этого можно установить и счетчики, чтобы не платить государству за вечно дырявые теплотрассы и водопровод.

С уважением

Юрий ПШЕННИК.

Экспедиция по святым местам Беларуси стартовала в Минске

С утреннего молебна в Минском Свято-Духовом кафедральном соборе 2 сентября начала свой путь научно-творческая экспедиция "Дорога к святыням". Это уже пятое путешествие ее участников по историческим местам Беларуси с Негасимой лампадой, зажженной в Иерусалиме от гроба Господня.

"Ваши паломничество и усердие, с которыми вы пробуждаете в душах людей стремление к знаниям и вере, приносят зримые плоды", — сказал Митрополит Минский и Слуцкий Филарет, Патриарший Экзарх всея Беларуси, благословляя путников в дальнюю дорогу.

На этот раз путешественники, в числе которых представители духовенства, ученые-историки, писатели, филологи и журналисты, проедут по отдаленным селам и районным центрам Минской, Могилевской и Витебской областей. А 6 сентября, в День белорусской письменности, праздновать который будет вся республика, экспедиция прибудет в Оршу — нынешнюю столицу торжеств.

Валентина МЕНЬШИКОВА, БелТА.

Адкрытым тэкстам

ХТО КАМУ ДОНАР

— Не забывайте, что 700 миллиардов российских средств ежегодно перекачивались в бюджеты союзных республик, что **грабили в первую очередь русского человека**... Да и теперь Россия передает в страны СНГ 17 миллиардов долларов. Тогда во имя братской дружбы, теперь во имя добрососедских отношений. А **дойная корова все та же** — Россия.

Сказана і ёміста, і вобразна, бо словы гэтыя належаць не якому-небудзь местачковаму расіяніну, даведзенаму да галечы і атупення, а годнаму сыну Расіі, выдатнаму пісьменніку сучаснасці Валянціну Рыгоравічу Распуціну, які карыстаецца высокім і заслужаным аўтарытэтам чытацкай публікі сусвету.

Факты, лічбы, параўнанні, боль за абрабаваную Расію таленавіты аўтар нібы тыя цвікі забівае ў свядомасць сваёй удзячнай аўдыторыі. Уяўляю ўражлівага расіяніна, які нібы ў кіно жахаў убачыў чатырнаццаць раз'юшаных рабаўнікоў-разбойнікаў, што прыставілі да цела няшчаснай і абяскроўленай Расіі рулі чатырнаццаці ўрэзкаў і прапанавалі вывернуць кішэні. А ў другім выпадку тая ж Расія асацыіравалася ў іх бадай што з худою зацяганаю кароваю, да цыцак якой ды ўсіх іншых адтулін прысмакталіся чатырнаццаць рэспублік у выглядзе ненажэрных крывасмокаў — адны ў славянскіх аблавухах, а другія ў мусульманскіх цюбецейках.

Можна без цяжкасцей уявіць, якія пачуцці ў сваіх спакутаваных суайчыннікаў выклікалі словы не якога-небудзь там бухгалтара-недавумка ці думскага балбатуна, а самога Валянціна Рыгоравіча да былых малодшых братоў-абжораў, якія да вушэй аб'елі і да торбы давялі дабрачынную, добразычлівую, бескарыслівую і ў вышэйшай ступені гуманную Расійскую дзяржаву і яе народ.

Сваё абурэнне рабаваннем Расіі Валянцін Рыгоравіч выказаў адным з першых у сваёй краіне праз газету "Правда" яшчэ пад новы 1993 год. Сёння пра гэта там не пішуць і не гавораць толькі лянівыя. Што да палітычных партый, іх лідэраў і думскіх дзякаў, то ўсе яны — ад чорнасоценных і манархічных да ліберальных і дэмакратычных — не толькі ўзялі словы распуцінскага тэзіса-канстатацыі на сваё ўзбраенне, але і зрабілі іх палітычным жупелам. Таленавіта сказанае майстрам сёння становіцца тэорыяй і практыкай расійскіх вярхоў, нізоў і сярэдзіны таксама.

Атрымоўваецца дзіўная рэч, парадокс веку: з аднаго боку, смяротная крыўда на былыя калоніі, што да ніткі абрабавалі метраполію, а з другога — імперскі намер "обустроить Россию", замяніўшы былыя нацыянальныя рэспублікі савецкай імперыі губернямі "единой и неделимой России в ее исторических пределах", а то і да Атлантычнага акіяна па Жырыноўскаму. А на слыху і на языку Чэчня і Беларусь — адкалолася першая, ці ўдасца далучыць другую? І вядома ж, на правах губерні на чале з генерал-губернатарам "Северо-Западного края". Проста і заманліва, як бутэлька з наклейкай аднафамільца Валянціна Рыгоравіча. А то ці спяваў бы на нашым свяце вядомы Газманаў пра тое, што мы вяртаемся да двухгаловага арла? Ці гаварыў бы на тым жа свяце мэр Масквы Лужкоў, што для Масквы і для нас Беларусь — агульная зямля? (Знайшоўся саўладальнік!)

Што гэта: недамысленасць? бязглуздасць? разбежнасць? ці свядомае вяртанне да афіцыйнага праваслаўна-дзяржаўнага шавінізму з усімі яго наступствамі і паследкамі? Дык жа народы, і ў першую чаргу вялікі рускі народ, не расхлябалі яшчэ Вялікай Кастрычніцкай кашы. І ці не таму лопнула і развалілася савецкая імперыя, што "воссоединённые" народы не маглі расхлябаць той кашы? Ці не таму Расія і яе няшчасны народ ператварыўся ў бежанцаў, а 20 мільёнаў расіян аказаліся за межамі сваёй Айчыны?

Што, гаспада-таварышы, пачнеце ўсё спачатку? Зноў пачнеце яднаць пад крыламі двухгаловага арла тых самых рабаўнікоў Расіі? Ці, можа, пойдзеце вызваляць "русскоязычное население" "окраин" былой "единой и неделимой"?

Смуты на Русі — справа не новая і звыклая, як, між іншым, і пошук вінаватых ва ўласных няшчасцях. Унесла і, на няшчасце, уносіць у гэты пошук сваю лепту ў першую чаргу расійская інтэлігенцыя. Адны інтэлігенты шукаюць рабаўнікоў рускага народа і прад'яўляюць ім рахунак, другія сцвярджаюць правапераемнасць Расіі на чужую спадчыну ад Русі Кіеўскай, Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага да "Северо-Западного края", не кажучы ўжо пра краіны і народы Сярэдняй Азіі, Каўказа і Прыбалтыкі, трэцця вяртаюцца да тэорыі і практыкі праваслаўна-славянскага месіянерства святой Русі, чацвёртыя расійскія інтэлігенты, прафесійныя палітыканы таксама, апусціліся ўжо да ўзроўню звычайных шавіністаў-цемрашалаў.

Дзіўна! Крыўдна! Небяспечна, і не столькі для аб'ектаў шавінізму, колькі для самога расійскага народу. (Паважаны Валянцін Рыгоравіч чамусьці клапаціцца не за расійскі народ, а толькі за рускі.) Наступствы смуты ён проста не перажыве. Што да іншых былых акраінных-малодшых, то, можа, іх акраіннасць-ускраіннасць і ўратуе ад месіі-дабрадзея.

Выпады сучасных расійскіх палітычных функцыянераў і многіх вядомых "інтэлігентаў", у прыватнасці, супраць Беларусі як дзяржавы і яе народа як суб'екта права ў самым шырокім сэнсе гэтага слова ў беларусаў міжволі ўжо колькі гадоў адкладваюцца і назапашваюцца ў памяці. Відаць, нашы суседзі па дзяржаўнай мяжы сапраўды маюць рацыю на той конт, што мы не народ. І сапраўды, каб не былі такімі забітымі і затурканымі, то ці дазволілі б абыходзіцца з сабою, як з быдлам, якое пішчом лезе да суседа ў малодшыя браты.

Колькі мы ўжо чыталі і слухалі са сродкаў масавай інфармацыі "дэмакратычнай" Расіі, што беларусы — не нацыя, што яны не маюць сваёй мовы і культуры, што іх гісторыя пачалася толькі з Вялікага Кастрычніка, што ў іх сёння нават прэзідэнт з захалуснага Шклова, і сама Беларусь нават не бананавая, а гурковая Рэспубліка, што беларусы даўно б памерлі з голаду ад ляноты, каб не расійскі геній і яго ахвяраванні на наш згасаючы алтар.

Праўда, дасведчаныя людзі ведаюць, што ў гэтых шавіністычных наскоках-атаках няма нічога новага, а толькі паўторы таго, што пісала і гаварыла пра Беларусь і беларусаў яшчэ ў царскія часы чыноўна-шавіністычная расійская брація, якая жыравала на Беларусі вякамі, ды і зараз няблага ўладкавалася на ўсіх паверхах улады і па вертыкалі, і па гарызанталі. І сёння ў Дзяржаўнай Думе ўжо ніхто не сумняваецца, што "Белоруссия будет присоединена к России". Нявырашаным застаецца толькі тое, чым назваць гэту тэрыторыю і каго ў намеснікі паставіць: ці свайго генерала, ці нашага маёра.

Прыведзеная цытатка Валянціна Распуціна неяк вельмі натуральна выявіла мяне да прыдатнай у такіх выпадках літаратурнай формы аўтарскага маналогу-звароту да паважанага і вядомага на Русі чалавека. Зразумела, паважаны Валянцін Рыгоравіч, Вы сказалі тое, што думалі і што хацелі сказаць. Хто ж будзе аспрэчваць Ваша чалавечае і грамадзянскае права. Шкада толькі, што пры Вашым пісьменніцкім і грамадскім аўтарытэце вы падышлі да надзвычай сур'ёзнага пытання веку, а можа, і вякоў, не з навукова-гістарычных, а я нават не ведаю, з якіх пазіцый, хоць Вашы сцвярджэнні аб тым, што саюзныя рэспублікі, а гэта значыць і Беларусь, "грабили в первую очередь русского человека" не столькі бухгалтарскія, колькі пракурорскія. Ад усведамлення таго, што тэрмін "грабеж" з крымінальнага кодэксу, нас працяў жах: а раптам "грабителей" Расіі ўдасца зноў паставіць да сцяны перад тварам Расійскага закона?! "Вот тогда уж мы их... и бульбашей, и хохлов, и свиное ухо!" (І паставіце-такі, бо пятля так званай інтэграцыі і ваенна-палітычнага саюза ўжо на нашай "суверэннай", "незалежнай" і "нейтральнай" шыі. І каб яна не муліла цэламу народу, то я мо і не ўспомніў бы тую Вашу цытатку з газеткі, якую так удала сёння дапаўняюць Вашы калегі і аднадумцы.)

Не ведаю, ці мае Расія перспектывы ў іншых сваіх былых "окраинах", а дакладней, калоніях, а ў "Северо-Западном крае" ў яе не ўсё згублена. Наша беларуская пятая калона не тое, што ў пагашэнне доўгу, а проста з "верноподданнических чувств-с" і мэтаю палепшыць асабістае жыццё, пры выпадку закладзе і запрадасць (і ўжо заклала і запрадала) і суверэнітэт, і нейтралітэт, і незалежнасць, і сам тутэйшы "ленивый и малосовестливый" народзец, як пра яго казаў таварыш Зюганаў, будучы ў нас у гасцях.

Беларускі калабарант — гэта асобая дробна-псовая парода душапрадаўцы. Жыць без "зоны" ён не можа. А ў зоне ды пры гаспадары — і ён цюцька!

І калі Вы ўжо так адкрыта выказаліся ў Вашым інтэрв'ю на тэму: "Нет, не кончено с Россией...", а мы Вас так недвухсэнсоўна зразумелі, то, як той казаў, дазвольце Вам і Вашым аднадумцам заўважыць...

Дазвольце заўважыць, Валянцін Рыгоравіч, што, як ні крыўдна многім расіянам ўсвядоміць, але апошняя імперыя XX веку развалілася, як і павінна была калі-небудзь развaліцца, а "исторические земли", якія ў сувязі з гэтым Расія згубіла, ёй, далібог, ніколі не належылі. А калі гаварыць пра землі Беларусі, то тым больш. З чым, вядома, і Вам асабіста і многім расіянам цяжка пагадзіцца. Але ж так склалася рэальнасць, і яе давядзецца прыняць, як бы гэта ні было балюча "ограбленным".

А зараз давайце з гістарычнымі фактамі ў руках памяркуем і ў канцы бяседы падвядзём вынікі таго, колькі і чаго дойная расійская карова на нашых, да прыкладу, лугах-палетках зжэрла і колькі мы, беларусы, падчас свайго шматвяковага прыгнёту ад яе надаілі. (Іншыя "меньшие братья", як нядаўна выказаўся па тэлевізары вядомы расіянін, няхай падлічваюць самі за сябе.) Карыстацца ж будзем не тымі "фактамі", што выкладзены ў кароткім курсе ВКП(б) і падручніках па гісторыі СССР для няпоўнай сярэдняй школы, а па больш салідных і грунтоўных даследаваннях, напісаных не толькі ў Маскве і Варшаве, але і ў нас на Беларусі. У гэтай прынцыповай размове для нас, беларусаў, таварыш Сталін не такі ўжо і аўтарытэт, не кажучы ўжо пра акадэмікаў-шавіністаў савецкага часу, якім нават Карамзін з Салаўёвым ды Тацішчавым перашкаджалі даказваць дзяржаўнае спадчыннае расійскае права на землі нашай спрадвеку асобнай і Маскве непадлеглай Айчыны.

Зыходным пунктам нашай бяседы давайце возьмем той факт, што Кіеўская Русь не была і з прычыны спецыфічных гістарычных умоў быць не магла агульнаю калыскаю трох славянскіх народаў — рускага, украінскага і беларускага. Не была яна і агульнаю калыскаю дзяржаўнасці і культуры трох старажытных славянскіх народаў. Кожны з іх люляўся ў сваёй калысцы і на сваёй тэрыторыі. Кожны з іх і да Хрыста і да дзяржаўнасці сваёй ішоў сваім шляхам. У IX—XI стагоддзях не было "адзінай цэнтралізаванай Старажытнарускай дзяржавы", як тое падавалася ў савецкай гістарыяграфіі. І Беларусь не была "заходнімі землямі Старажытнарускай дзяржавы". Кіеўская Русь па Марксу была "шматковай імперыяй Рурыкавічаў". Што ж да беларусаў, а дакладней, крывічоў-палачан, дык іх аб'ядноўвала Полацкая зямля, Полацкая дзяржава са сваёй вялікакняскай дынастыяй Рагвалодавічаў, якая ніколі не была, а калі здаралася бываць, то не хацела быць васальнай Кіеўскай дзяржаве, не кажучы ўжо аб Маскоўскім княстве. Больш таго, Рагвалодавічы мелі поўнае права на вялікі Кіеўскі стол пасля іх крывавага "парадненьня" праз Рагнеду з Святаславічамі. Праўда, гэтым яны не пакарысталіся. Але ім даводзілася пастаянна адбіваць жорсткія набегі і Кіеўскіх, і Наўгародскіх і іншых князёў-заваёўнікаў. Прыклад таму — бітва на Нямізе, апетая ў Слове пра паход Ігаравы.

Да нас на Беларусь і хрысціянства і грамата найперш прыйшлі не з Кіева, а, як бы мовіць, напрасткі па маршруце Канстанцінопаль—Полацк. Гэта сёння агульнапрызнаны гістарычны факт. Ён, дарэчы, пацвярджаецца і больш познімі прамымі сувязямі Полацка з Канстанцінопалем. Карацей кажучы, Маскоўская, а затым і Расійская дзяржава ніколі не мела і па сёння не мае права пераемнасці ад Русі Кіеўскай. Між іншым, ніхто ў законным парадку, як вам вядома, не перадаваў Расіі права на спадчыну і ад памерлага Саюза ССР. І калі Вы, Валянцін Рыгоравіч, гэту неабвержаную ісціну прымеце, тады Вам адразу стане зразумелым характар і змест так званай "аб'яднаўчай місіі" Масквы ў адносінах да яе суседзяў, якіх яна спачатку задушыла, каб потым зрабіць малодшымі братамі, ці, як той казаў, "братьями меньшими".

Найперш хацелася б, каб і Вы, Валянцін Рыгоравіч, і іншыя расіяне змаглі ўзважыць-ацаніць і наш беларускі гістарычны, а не бухгалтарскі рахунак Расійскай дзяржаве і яе самадзержцам за ўсе вякі і гады іх "месіянерска-вызваленчай" дзейнасці на нашай беларускай зямлі, якая ніколі ніякіх вызваліцеляў не клікала, а ўсё жыццё ад іх у крывавых бітвах абаранялася-адбівалася.

Пачнём хоць бы з таго, што, прысвоіўшы сабе права на спадчыну ад Русі Кіеўскай, Русь Маскоўская, а потым і Расія царская наладзілі беларускаму народу крывавую лазню вякоў гэтак на шэсць і не менш. Разбойніцкая, рабаўнічая, азіяцкая па сваім характары і паследках экспансія самадзержаўцаў і іх незлічонай камарыллі на Захад надзвычай ўзмацнілася ўжо пры Васілю III. Пры Іванах III і IV Жахлівым яна, здавалася, дасягнула свайго крываҗэрнага апагею, але гэта для майго народу былі толькі кветачкі. На "Белай Русі" (Масква нас, ліцвінаў, адарыла гэтым імем уласным) бесперапынна гарэлі хаціны, рушыліся палацы і замкі, бурыліся і знішчаліся храмы, а сыны і дочкі яе многатысячнымі загонамі зводзіліся ў белакаменную і на нявольніцкія чарнаморскія рынкі. У гэтым промысле маскоўскія правіцелі заўсёды знаходзілі агульную мову з правіцелямі татарскімі і ўмелі падзяліць з імі барышы за жывы тавар.

Памятаеце, як бандыт крымскі пісаў бандыту маскоўскаму: "Ты можешь достать себе Киев, а я с радостью переселюсь на берег Днепра, наши люди будут твоими, а твои — нашими". На гэта Вялікі Маскоўскі князь адказаў Крымскаму "другу и брату": "Старательно молю Бога о возвращении нам старой вотчины, Киева, и дума о ближнем соседстве с тобой, моим братом, очень для меня приятна". Летапісец жа тых часоў пацвердзіў перамогі Масквы і Крыма над Кіевам і над "Белай Руссю", г. зн. над Вялікім княствам Літоўскім, і запісаў: "Бысть тогда радость великая на Москве". Запісы сведчаць, што "о чести своей забыв Иван III повел на Великое княжество свои многочисленные полки и поганство многое (то бишь татар) и шкоды великие учинили, замки знаменитые добыли, волости попалили и людей побрали, до Москвы свели".

Вялікія палоны з "Белай Русі" пастаянна папаўнялі разбойныя дружыны і палкі Вялікіх Маскоўскіх князёў, затым рускіх цароў, а яшчэ ў большых колькасцях выкарыстоўваліся на будаўніцтве белакаменнай. Крамлёўскія саборы і Каломенскае гняздо расійскіх гасудароў ўзнесены і аздоблены ў асноўным рукамі і крывёю маіх землякоў, Валянцін Рыгоравіч. Былі часы, калі кожны пяты жыхар Масквы быў паланёным беларусам. (Шкада, што мы ўжо тады, як Вы цяпер, не пачалі складаць наш рахунак Расіі. Але не думайце, што яго не зафіксавала гісторыя.)

І хіба толькі маскоўскія саборы і царскія гнёзды будавалі мае няшчасныя суайчыннікі?.. Наш жа стольны Полацк, па прыгажосці і арыгінальнасці якому не было роўных у Еўропе, Іван Жахлівы ў чарговы напад спаліў да звання, разбурыў да макаўкі, а насельніцтва яго перабіў амаль дашчэнту. Праўда, гэта не перашкодзіла рускаму пісьменніку Кастылёву стварыць трылогію пра вялікага цара-вызваліцеля Полацка, а нашым друкарням множыць гэты лжывы "твор" у сотнях тысяч асобнікаў яшчэ зусім нядаўна.

Чарговым нашым "вызваліцелем", толькі больш жахлівым за самога Івана Жахлівага, быў "тишайший" расійскі цар Аляксей Міхайлавіч. У братнім саюзе з полчышчамі крымскіх Гірэяў ды з разбойнымі казацкімі сотнямі, аб'яднанымі Багданам Хмяльніцкім у многія тысячы галаварэзаў, ён ператварыў нашу зямлю ў суцэльнае выгарышча, на якім не было каму пахаваць забітых, і канчаткова разбурыў нашу некалі магутную Еўрапейскую Беларуска-Літоўскую дзяржаву, адкрыўшы тым самым сабе дарогу да новых ахвяр у той жа Еўропе. Пасля гэтыя і іншыя разбоі і гвалты расійскія прыдворныя і савецкія прыкормленыя гісторыкі назавуць "рубкой окна в Европу". Зробяць гэта прадметам гонару расійскай дзяржавы. Замоўчаць толькі, што "рубили" не лес, а людзей — беларусаў-ліцвінаў, палякаў, жамойтаў, латышоў, фінаў, эстонцаў і іншых. Тапор-дрывасек не разбіраў, чые пад ім галовы.

Дакументы сведчаць, што палоны маіх суайчыннікаў пры "тишайшем" дасягалі сотняў тысяч чалавек, у асноўным мужчынскага і юнага жаночага насельніцтва. Во ўжо сапраўды, беларусы — кроўныя браты з рускімі і татарамі ў тым сэнсе, што ў іх жылах нямала крыві беларусак-паланянак.

За гады самай крывавай, агрэсіўнай захопніцкай вайны 1654—1667 гг. "тишайшего" расійскага самадзержца супраць Беларуска-Літоўскай дзяржавы загінуў кожны другі беларус, а калі дакладней, то 1.800.000 чалавек. У "палітычных лістах" часоў вайны абаронцы маёй Айчыны пісалі: "Да таго дайшла Айчына наша, што, ратуючыся, загіне..."

І нічога ў тым дзіўнага. Расія спаганяла з "Белай Русі" спадчыну нібыта пакінутую ёю Руссю Кіеўскай. І спаганяць яна яе з нас будзе вякамі і аж да сённяшняга дня. Вось і першы дэмакратычны расійскі прэзідэнт не ўтрымаўся і пры выпадку ўручыў нашаму лапавухаму парламенту сапраўдную грамату "тишайшего" Аляксея Міхайлавіча на правa валодання Оршай, вядома ж, пасля яе гвалтоўнага захопу. Відаць, "чтобы помнили и не возникали". Словам, хацеў ці не хацеў Барыс Мікалаевіч, а апярэдзіў Уладзіміра Вольфавіча. Праўда, той граніцу Расіі бачыць не пад Оршай, а за Варшавай.

Да часоў Пятра Вялікага народ мой крыху ажыў, ачомаўся, пачаў паднімацца з кален, але ўстаць на ногі яму не было суджана, хоць нічога ні ў кога ён не пазычаў. Праведзеная Пятром I кампанія супраць Карла XII каштавала беларусам не менш дорага — загінуў кожны трэці з іх, а ўсіх разам больш за 800 тысяч. Агульная колькасць насельніцтва краю скарацілася да трох мільёнаў. І тут не было нічога дзіўнага. Вялікі палкаводзец, рэфарматар і пераўтваральнік Расіі першым з ваенных геніяў прымяніў на нашай тэрыторыі тактыку выпаленай зямлі перад наступаючым непрыяцелем, абы толькі пазбавіць армію апошняга правіянту, а баявую конніцу і

Народная Воля

4 ВЕРАСНЯ 1998 г.

І ХТО Ў КАГО ДОЯР?

абозы — фуражу. І паліў ён не расійскія, а беларускія паселішчы. Аказаўшыся перад вогненнай заслонай, 40-вярстовая калона шведскага войска і абоза стала кідацца з боку ў бок ды рабіць зігзагі, а Беларусь запылала смяртэльным полымем і не столькі смяртэльна небяспечным для войска Карла, колькі для яе жыхароў. Гарэла ўсё, што магло гарэць, — гарады, замкі, маёнткі, вёскі, лес, і не было для мірных людзей паратунку спачатку ад агню, а потым ад холаду, голаду і хвароб. А войскі Карла тым часам, хоць і не напрамкі, але ад Гародні да Лясной пад Магілёвам дайшлі. І ніякая халера з імі не здарылася, бо шведскі кароль быў не дурнейшы за расійскага імператара.

Будучы саюзнікам караля Польскага супраць караля Шведскага, мінхерц паводзіў сябе на нашай зямлі, як сапраўдны акупант і разбойнік. Па яго асабістым загадзе да звання былі спалены Віцебск і Магілёў, разбураны многія замкі, манастыры, маёнткі. Уваходзячы ў беспрычынны гнеў і кураж, імператар сам узрываў і паліў храмы, рабаваў і знішчаў святыні, казніў духоўнікаў, калі яму здавалася, што яны не “истинно православные”. Не адставалі ў гэтым ад мінхерца і “птенцы гнезда Петрова”, ператвараючыся ў сапраўдных сцярвятнікаў.

Пажары, пагромы, голад, эпідэміі давяршылі чорную справу вялікага плотніка па “рубке окон”. Беларускі край на дзесяцігоддзі ахінуўся змрокам галечы і разбурэння. Калі не верыце, Валянцін Рыгоравіч, звярніцеся да дакументаў. Іх навалам. І не толькі па Пятроўскай эпосе. З гэтае прычыны я і не даю паасобныя зноскі.

Унесла сваю немалую лепту ў беларускае няшчасце і Кацярына ІІ. (Чалавечыя ахвяры засталіся непадлічанымі, бо былі незлічонымі.) З дапамогай “светлейшего” князя Аляксандра Васільевіча Суворава і яго “чудо-богатырей” гэта “просвещенная императрица” ўтапіла ў крыві беларуска-польскае паўстанне супраць расійскіх акупантаў пад кіраўніцтвам слаўнага Героя беларускага і польскага народаў Андрэя Тадэвуша Касцюшкі. Дарэчы, яшчэ Героя і грамадзяніна ЗША. З 200-годдзем задушэння гэтага паўстання Вы, Валянцін Рыгоравіч, мелі магчымасць павіншаваць Беларусь летам 1994 года. Кацярына ІІ, як вядома, і аб'явіла замест паніхіды па ўбіеннай Беларусі яе “добровольное вхождение в состав Российской империи”. Менавіта з гэтага і пачалося наша “кровное братство”. За сваю бліскучую вікторыю над мужыкамі “светлейший князь” атрымаў чарговае генеральскае званне, ордэн і маёнтак у мясцінах свайго разбою з 15.750 душамі прыгонных мужчынскага полу. Беларусь жа атрымала сабе ў нацыянальныя героі самага бруднага ката, ад якога да гэтага часу адмыцца не можа, паколькі яго вайсковы геній і маральны воблік для пэўнай катэгорыі грамадзян Расіі, раскватараваных на нашай зямлі, застаюцца неператузыдзенымі і “особо чтимыми”. А бедны беларус ды і рускі таксама да гэтага часу зразумець не могуць, каго ім больш адначасова шанаваць: Ямельку Пугачова, які падняў народ супраць імператрыцы, ці яе фельдмаршала Суворава, які тое паўстанне, як і наша, задушыў, а самога народнага героя Ямельку ў Маскву на кару ў драўлянай клетцы прывёз. Тым не менш у Беларусі “светлейшего князя” ўвекавечваюць Сувораўскае вучылішча, мемарыяльны музей і больш за 50 тапанімічных найменняў. Нават вёску, у якой нарадзіўся А.Т.Касцюшка, умудрыліся ўключыць у склад калгаса імя Суворава. Так што, шаноўны Валянцін Рыгоравіч, Вы можаце быць у поўным спакоі за жывучасць расійскай традыцыі ў нашай “суверэннай”, “незалежнай” і “нейтральнай” дзяржаве. Расійскія героі — нашы каты — у нас не паміраюць. Праўда, і свае пакуль не ўваскрасаюць. Хоць зрухі ўсё ж ёсць. Святкаванне 200-годдзя з часу задушэння нацыянальнага паўстання нашым урадам усё ж было праведзена, хоць і са скрыгатам зубоўным. На ім у першы і, відаць, апошні раз наш прэзідэнт выступіў на мове свайго народа.

Даруйце за адступленне ад нашых вам рахункаў. Ваш фельдмаршал і наш прэзідэнт да слова прыйшліся...

...Наступным пакараннем Боскім за чужыя грахі для беларусаў была яшчэ адна чужая нам вайна. За парушэнне “Тэльзіцкага міру” Напалеон І вырашыў правучыць Аляксандра І, а можа, толькі скарыстаў той ганебны факт, і перайшоў Нёман. Многія тысячы беларусаў былі адмабілізаваны ў войска імператара Расіі без аніякага іх энтузіязму. А беларускія палкі з вялікім энтузіязмам сталі пад бел-чырвона-белыя штандары і далучыліся да войска імператара Францыі.

Авантура двух імператараў, што правялі ваенную кампанію на нашай тэрыторыі, каштавала жыцця кожнаму чацвёртаму беларусу, і не столькі на палях бітваў, колькі ад рабаўніцтва, расстрэлаў, разбурэнняў, бежанства, голаду і галечы.

Пасля раскрыжавання Каўказа мора нашай крыві праліла яго імператарская вялікасць Аляксандр ІІ са сваім любімцам генералам Мураўёвым, разграміўшы сялянскае паўстанне за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне ад каланіяльнага расійскага рабства пад кіраўніцтвам нацыянальнага Героя Беларусі Кастуся Каліноўскага. Святкуючы перамогу над разгромленымі касінерамі (асноўнай зброяй у мужыкоў былі косы ды вілы), царскі генерал пахваляўся, што ён “не из тех Муравьевых, которых вешают, а из тех, которые вешают”. І ў гэтым прызнанні крывавы кат не хлусіў. Вісельнямі, як вярстовымі слупамі, была ўпрыгожана зямля Беларусі. Любіў генерал вешаць і на дрэвах. Да нядаўняга часу захоўваліся ў нашым краі бары і дубровы, у якіх Мураўёў рабіў масавыя кары. Цяпер іх ужо няма. Знішчаны бальшавікамі ў імя інтэрнацыянальных пачуццяў да брацкай Расіі. Ахвяры гэтага разбою таксама не падлічаны.

На нашай Богам праклятай і бласлаўленнай зямлі, а не на нейкай іншай, правёў сваю апошнюю вайну і апошні расійскі імператар, да якога так нечакана і ярка “воспылала любовью” частка рускага народу. Яшчэ крыху — і вернуць той бойні ганаровае найменне Вялікай Айчыннай вайны 1914—1917 года... Вынікам жа яе для Беларусі былі, ужо ў які раз, разбураныя гарады, выпаленыя вёскі, каля двух мільёнаў бежанцаў, голад, мор і ў выніку смерць кожнага пятага з яе жыхароў. Таму бяру на сябе смеласць заявіць, што для беларусаў Мікалай ІІ святым наўрад ці стане. Дарэчы, аб святасці расійскіх праваслаўных іерархаў усіх часоў. Яны “ничтоже сумняшеся” бласлаўлялі ўсе вялікія кровапусканні на “Белай Русі”.

...Пацярпіце, Валянцін Рыгоравіч, гэта яшчэ не ўсе пералічэнні нашых бед і пакут, нават калі вам ужо чуецца вечны трупны смурод над “Белай Руссю”, як наш край сёння з нейкім асаблівым выклікам называюць “истинно-русские патриоты”, каб ніхто ўжо не сумняваўся, што Беларусь — гэта Русь, толькі белая. Маршал Шапашнікаў у інтэрв'ю маскоўскаму тэлебачанню яшчэ лепш сказаў: “Белоруссия — это все-таки Руссия, с ней мы о коллективной безопасности договоримся”. (Дзе ж яму яшчэ такіх верных ваяроў узяць і такі плацдарм знайсці, як не на Беларусі?)

Вялікая рэвалюцыя прынесла нашаму краю не менш вялікія ахвяры. Яна была прычынай і следствам апошняга, як нам здавалася да нядаўняга, чацвёртага расчлянення яго жывога арганізма, раздачы яго зямель разам з насяленцамі “сопредельным” дзяржавам. Масавыя рэпрэсіі супраць выдуманых ворагаў абышліся майму народу ў зноў жа пакуль яшчэ да канца не падлічаныя сотні тысяч жыццяў. Калі вы думаеце, што беларусы здуру самі сябе стралялі, то вельмі памыляецеся. У пару самага разгулу рэпрэсій кіруючыя кадры з беларусаў па нацыянальнасці ў БССР не складалі і дзесяці працэнтаў. А што ўжо казаць за кадры “ГПУ” і “НКВД”? Яны, як і самі гэтыя органы, былі маскоўскімі, расійскімі, усесаюзнымі. Яны і “перапрацавалі” тыя сотні тысяч маіх суайчыннікаў. Больш за 600 тысяч з іх былі рэпрэсіраваны і ў большасці сваёй ліквідаваны на тэрыторыі Беларусі, астатніх праглынула тайга, тундра, капальні Урала, Сібіры, Беламора-Балтыйскі канал і іншыя будоўлі камунізму. І будзе справядліва, калі мы не будзем прыніжаць ролі крамлёўскіх, а не якіх іншых геніяльных “вождей” і іх памагатых. Больш за 2000 расійскіх ГУЛАГаў спраўна “абслугоўвалі” і маіх землякоў-беларусаў, рускіх, яўрэяў, палякаў і іншых.

І ў апошнюю ўсенародную вайну Расія, а не хто іншы, кінула нас пад ногі гітлераўскім зграям, у выніку чаго мой народ заплаціў за сваё выжыванне кожным трэцім жыццём. Трэцім, Валянцін Рыгоравіч, а не чацвёртым, як да гэтага часу сцвярджала афіцыйная прапаганда, паказваючы наш беларускі савецкі патрыятызм. На гэты раз нас на нашай зямлі забівалі цэлымі гарадамі і раёнамі. Калі б не наш лес-бацюхна, нас бы забілі ўсіх.

Беларусь часам называлі Партызанскай Рэспублікай. А дакладней было б называць нас Расстралянай Рэспублікай, або Рэспублікай-Заложніцай. Дарэчы, ёй і сёння выкручваюць рукі, каб зрабіць заложніцай цяпер ужо не толькі Расіі, а і СНД.

Але самым, як цяпер кажуць, лёсаносным падарункам Расіі адразу двум народам — беларускаму і ўкраінскаму, а часткова і свайму рускаму, было чудзішча, вынайдзейнае і збудаванае вялікім расійскім умельцам Аляксандравым “со товарищи”, чэрава якога разверзлася, а яго смертаноснае дзярмо заліло і засыпала ўсё жывое. І мільёны людзей паміраюць сёння ціхай смерцю, а высокія зладзеі сусветнай катастрофы збеглі з месца злачынства веку, кінуўшы на волю лёсу ахвяры сваёй безадказнасці і бяздарнасці. Больш за тое, іх дзяржаўныя спадкаемцы назіраюць сёння з свайго Маскоўскага далёка за тым, каб вызначыць, у які момант і на колькі віткоў павярнуць вентыль заглушкі нафтавода на Беларусь і Украіну. Чакаюць энергетычнага калапсу, каб яшчэ да смерці вярнуць тыя даўгі, на якія Вы, Валянцін Рыгоравіч, так празрыста намякнулі. Вам зусім і не вядома, што мы засталіся адзін на адзін з Чарнобылем. Нібыта Вы і не чулі пра тое, што Чарнобыль — гэта сотні Хірасім, што паасобныя элементы распаду атруцілі нашу зямлю на 25 тысяч гадоў і больш за тое. На галовы Вашых “даўжнікоў” асела 6,4 мільярды кюры. Забруджана 7000 квадратных кіламетраў нашай зямлі — дзевяць дзесятых усёй чарнобыльскай плямкі. Апакаліпсіс для нас — рэальнасць. А Вы нам пра наш доўг у нейкі паршывы мільярд долараў, калі запазычанасць раскінуць пароўну на ўсе былыя рэспублікі?! А Зюганаў пра ляноту і нахабства беларусаў?! А Жырыноўскі пра тое, што павесіць нашых дэпутатаў на тэлеграфных правадах, як “недобитых шляхтичей” з забаронай знімаць іх трупы аж 15 дзён?! Засталося, праўда, нявысветленым, чаму раптам 15 дзён забароны на тое, каб справіць святы праваслаўна-хрысціянскі звычай?! Эсэсаўцы дазвалялі нам хаваць павешаных родных і блізкіх праз тры дні.

Пабойцеся Бога, “господа хорошие”! Не хапайце праз край! Беларусь Вам — не Чэчня... Яе нялёгка загнаць у лес, але яшчэ цяжэй з лесу выкалупаць.

...Пастарайцеся, паважаны Валянцін Рыгоравіч, аблічыць вартасць і кошт хоць бы толькі таго, што я пералічыў у гэтым пісьме, і мы паглядзім тады, хто каму запазычыў і колькі! Хто каму донар, а хто ў каго дояр. Чыёй кароўцы трэба “мычать”, а чыёй “помолчать”. І не забудзьцеся ўключыць у аблік не толькі нашы ахвяры людзьмі і багаццямі, але і наш, як бы мовіць, працоўны узнос ў агульную скарбонку, якую Расія прысвоіла сабе пасля распаду савецкай імперыі. Маю на ўвазе ўклад Беларусі: у індустрыялізацыю, электрыфікацыю, асваенне Сібіры, Поўначы, Далёкага Усходу; будаўніцтва трансмагістраляў, газаправадаў, вялікай хіміі, распрацоўку і здабычу нафты, газу, вуглю, жалезных рудаў, золата, плаціны, алмазаў, уранавых рудаў; асваенне цалінных і абложных земляў і Бог ведае чаго яшчэ.

Усе гэтыя новабудоўлі і асваенні веку высмакталі з маёй зямлі ўсё жывое, працаздольнае і актыўнае. Зямля мая літаральна абязлюдзела. Спакон вякоў сялянскі, сельскагаспадарчы край наш мае сёння толькі каля 19 працэнтаў сельскага насельніцтва — у асноўным старых-удоў ды мужыкоў-інвалідаў. Усе астатнія “нетрудолюбивые и малосовестливые” ў зборачным ваенна-прамысловым цэху Расіі, размешчаным у Беларусі, куюць і звінчваюць, знішчаюць і рамантуюць начынне вайны. Яны, затурканыя, ужо нават не пытаюцца, каго ім будуць забіваць. Яны думаюць, што паднімаюць сваю эканоміку.

Некалі этнаграфічных беларусаў было не пералічыць. Цяпер іх на нашай абгрызенай братамі-суседзямі тэрыторыі пражывае не больш за 7—8 мільёнаў. Кожны трэці ацалелы беларус пражывае за межамі тэрыторыі сваёй Бацькаўшчыны, сваёй дзяржавы. Гэты фенамен ужо для Кнігі Гінеса. Такога свет яшчэ не ведаў, таму што такога дэнацыяналізаванага, выматанага, абабранага, дабітага маральна і фізічна народа, як беларускі, у свеце яшчэ не было. Сёння ён вымірае ад радыяцыі, нястачы і гарэлкі.

А зюганавы пра яго, як пра “нетрудолюбивого и малосовестливого”! А вы пра яго, як рабаўніка Расіі!

Гэту нашу забітасць і абыякавасць да свайго лёсу некаторыя называюць талерантнасцю, стрыманасцю, памяркоўнасцю беларускага народа. Відаць, менавіта гэта талерантнасць якраз і дазволіла камандаванню слаўнай Савецкай Арміі выкарыстаць для выпрабавання ўздзеяння радыяцыі ад прымянення атамнай зброі менавіта беларускія дывізіі, перакінуўшы іх з-пад Брэста на расійскія палігоны. Ці, можа, талерантная Беларусь па сваім жаданні ахвяравала на алтар дурной вайны ў Афганістане каля 800 сваіх сыноў? Ці, можа, Беларусь за расійскія грошы тую вайну сама распачала, каб пакалечыць тысячы сваіх хлопцаў? Ці, можа, яна і сёння чакае не дачакаецца, каб паслаць сваіх юнакоў гасіць расійскія гарачыя кропкі?!

Раю Вам, Валянцін Рыгоравіч, знайсці форму выражэння кошту і беларускага вайсковага плацдарма і ядзернага сховішча Расіі, у які яна ператварыла наш край дзесяткі гадоў таму назад, каб не столькі абараніць нас і сябе, колькі мець магчымасць у любы момант уехаць на сваіх танках у любы Еўрапейскі дом са сваёй інтэрдапамогай.

А яшчэ ўнясіце ў рэестры нашых пагашэнняў Вашых “крэдытаў” нашу загубленую прыроду, культуру, зруйнаваныя замкі, узарваныя саборы, запаскуджаныя святыні, разрабаваныя і вывезеныя за гады імперскага ўладарання унікальныя старажытныя бібліятэкі, сярэдневяковыя карцінныя галерэі і архівы, музейныя рэліквіі і зборы, скарбы старажытных кладаў. І асноўную святыню беларусаў — крыж Еўфрасінні Полацкай — нам не варта шукаць у далёкім замежжы. Яго трэба шукаць за Смаленскам. Туды яго знеслі эвакуатары-энкавэдысты ў 1941-м.

Пры абліку расійскіх затрат на “ленивую и малосовестливую” Беларусь не ўпусціце такіх дробязей, як яе ўдзел у аснашчэнні савецкай Арміі, у будаўніцтве авіяцыі і флота (гандлёвага таксама), у здзяйсненні касмічных праграм. Прыміце пад увагу, што мы па гарачым жаданні Масквы, а не па ўласнай дурноце, ператварылі свой цудоўны край у гігантскую свінаферму Расіі і зараз літаральна захлынаемся ў дзярме ў імя таго, каб забяспечыць мясам Маскву, Санкт-Пецярбург ды Балтыйскі Флот. Дарэчы, матросікі-балтыйцы заўсёды рэкруціраваліся з нашых гарадоў і вёсак. Так што марская слава Расіі ў адпаведнай ступені здабыта “ленивыми” і “малосовестливыми”.

Не забудзем пры падліках вялікіх ахвяр Расіі на “благо” малодшай “сястры” і пра тое, што яна вякамі, асабліва ў савецкі перыяд, накіроўвала на кармленне ў “Северо-Западный край” толькі сваіх саноўнікаў вышэйшага, сярэдняга і нават малодшага складу. Усім ім належыць галоўная заслуга ў дэнацыяналізацыі майго народа, у пагалоўным вынішчэнні інтэлігенцыі, у правядзенні рэкруцкіх набораў і працоўных мабілізацый, у ліквідацыі нацыянальнай школы, у забойстве мовы адной з паважаных нацый Еўропы, у якой яна займала некалі не апошняе месца. Манкуртызацыя беларуса, пазбаўленне яго не толькі гістарычнай памяці, але і велізарных тэрыторый — заслуга расійскага чыноўніка, расійскай гуманітарнай навукі і палітыкі на нашай зямлі. Дарэчы, зямлю сваю мы дзялілі і раздавалі не самі. За нашай спіной і без нашага ўдзелу падпісваўся так званы Брэсцкі мір, які раскалоў нашу краіну і нацыю на дзве часткі. Без адзінага беларуса Масква стварыла “ўрад” Літоўска-Беларускай дзяржавы. Без беларусаў фактычна быў створаны і першы ўрад БССР. Без ведама беларускага народа ад Беларусі была адарвана Беластоцкая вобласць з беларускім насельніцтвам, а таксама Віленская правінцыя, якая спрадвеку была населена беларусамі і па праве належала Беларусі.

І пасля ўсяго пералічанага і непералічанага, Вы смееце ад імя Расіі, на што яна Вас наўрад ці ўпаўнаважвала, папракаць нас, беларусаў, як і іншыя каланіяльныя народы, у рабаўніцтве метраполіі і выстаўляць рахункі былым калоніям да аплаты?!

...Вось калі ўсё не спяшаючыся абдумаеце, падлічыце, падсумуеце, аднiміце ад большай лічбы меншую, тады, спадзяюся, і зразумееце, хто каму запазычыў, хто каго рабаваў і прыніжаў, і каму перад кім варта картуз зняць і, нізка пакланіўшыся, ад імя і па даручэнні прабачэння папрасіць “для ради Бога”... І пры гэтым улічыць, што Беларусь — не Венгрыя, перад якой Расія свой картуз не так даўно вымушана была ламаць. Папросіць яна яшчэ прабачэння ў няшчаснай Ічкерыі і іншых. Прыйдзе час, і Расія вызваліць нас ад сваёй апекі...

Заставайцеся шчаслівым, Валянцін Рыгоравіч, ніколі не выпадайце з абоймы буйнейшых пісьменнікаў сучаснасці, па меры сіл і магчымасцяў здзяйсняйце Ваша рускае права на рускі нацыяналізм, пра які вы ўпамянулі ў сваім інтэрв'ю, але здзяйсняйце яго за свой кошт і ніколі больш “не уподобляйтесь” бухгалтару, і ад імя Расіі не выстаўляйце да аплаты рахункі тым народам, якім Расія на векі і безнадзейна запазычыла ў выніку агрэсіўнасці сваіх цароў, імператараў, генсекаў і іх камарыллі. Яны, і ніхто іншы, давялі да жабрацтва не толькі народы калоній, але і свой расійскі народ. Нарабаванне не пайшло на карысць ні царстваваўшаму дому, ні ўладарыўшаму палітбюро, ні яго “подданым”. Словам, прыйшла каза да ваза. Ад яго зараз і таньчыць нашым аднолькава абрабаваным і абяздоленым народам.

Будзем жа памятаць, што расійская распуцiншчына ў любым яе праяўленні — справа злавесная. Будзем жа спадзявацца і на тое, што ў перспектыве нашы адносіны будуць будавацца на цывілізаванай раўнапраўнай аснове, каб дружба дружбаю, а тытунь у кожнага быў бы свой. І, вядома ж, было б больш карысці для справы мацавання дружбы нашых дзяржаў і народаў, калі б падобныя публікацыі наогул не з'яўляліся. Але Вы, шаноўны Валянцін Рыгоравіч, сказалі “А”, і яно злавесным рэхам адгукнулася на Русі Вялікай.

Честь имею.

1993—1998 гг.

Зеркало

Магнаты приходят к власти в России

“Вашингтон пост” (США):

“Более чем кто бы то ни было, Березовский помог Черномырдину вернуться к власти, и его появление у двери кабинета главы правительства стало дальнейшим подтверждением, что в России и сейчас над государством доминирует группа финансовых и промышленных магнатов, которые пользуются таким же влиянием, как политики, а иногда и большим.

Их последний переворот, фактически рекрутировавший премьер-министра России, произошел тем не менее на пике кризиса. Но возвращение Черномырдина стало знаком того, что, несмотря на все трудности России, а может быть, именно из-за них, заключен брак между деньгами и властью.

Магнаты за одни выходные поставили на пост Черномырдина, поскольку они испугались, что правительство собирается позволить рухнуть их банкам и выставит их на торги, может быть, с участием западных инвесторов. Изгнанный премьер Сергей Кириенко планировал привести наиболее слабые из них к банкротству.

Финансисты были всерьез придушены девальвацией рубля и правительственным решением вернуть лишь часть их инвестиций в государственные бумаги. Их надежды на Черномырдина были немедленно реализованы: вместо того чтобы допустить банкротство, Центробанк закачал рубли в банковскую систему, чтобы оставить ее на плаву.

В прошлом некоторые из магнатов нажились на хаосе и неуверенности благодаря валютным спекуляциям и скупке остановившихся предприятий.

Некоторые нефтегазовые бароны и сейчас получают прибыли, экспортируя за твердую валюту. Но для многих из них перспектива социальных беспорядков и краха финансового рынка становится реальностью и развеивает их надежды на экспансию и приток западного капитала. Возможно даже то, что новое правительство Черномырдина обратится против них, проводя антирыночную политику или больше преследуя государственные интересы.

Все эти люди сделали свое состояние в формирующемся государстве без утверждающегося верховенства закона, без настоящего среднего класса, без зрелого гражданского общества. Как и все великие европейские и американские магнаты, российские обогащались под крылом государства и за его счет. Они нажили состояния потому, что государство было слабым и упало в их руки, как зрелый плод".

Наша русская ошибка

“Монд” (Франция):

“Уже звучит вопрос: на что пошли десятки миллиардов долларов, предоставленные МВФ России? Россия, которая уже почти 6 лет получает один за другим пакеты срочной и все более щедрой помощи со стороны МВФ, сейчас переживает беспрецедентный финансово-экономический провал. Переход этой страны к рыночной экономике завершается колоссальным крахом.

Неизбежно за вопросом о долларах МВФ следует критика: Фонд разбазарил впустую огромные суммы, которые с большей выгодой надо было употребить иначе. Мишенью стал директор-распорядитель МВФ француз Мишель Камдессю и его международная команда высокопоставленных чиновников. Мишень выбрана неправильно. Все решения Камдессю предварительно получали поддержку совета директоров МВФ и главных кредиторов — американцев, европейцев и японцев. Решение о помощи России, столь легкомысленно растранжиренной, принималось руководителями США, Германии, Великобритании и Франции, которые все это придумали и оформили.

Более того, эта помощь предоставлялась практически без условий. Именно в этом, несомненно, заключается главная ошибка Запада. Всякий раз нас заверяли, что главные цели реформ, в частности, налоговая, привязаны к очередному конверту от МВФ. Русским, мол, придется подчиниться, или же им перекроют кислород. Но всякий раз Борис Ельцин делал так, как ему заблагорассудится, возлагая на того или иного министра или премьер-министра ответственность за то, что реформы не выполняются.

Чтобы оправдать отсутствие условий при возобновляемой помощи Москве, западные руководители выдвигали один и тот же аргумент: помощь нужна Борису Ельцину, потому что-де без Ельцина в России будет хаос. По стратегическим мотивам нельзя было допустить хаос в стране, которая является второй ядерной державой в мире. В конечном итоге мы имеем и Ельцина (наверняка еще не на очень долгий срок), и хаос — экономический и социальный, а скоро, видимо, и политический.

Причины такого положения многочисленны и сложны. Они связаны с тем, что этой страны продолжают бояться, следовательно, она может шантажировать Запад. Он всегда закрывал глаза на реальность: “друзья” Ельцина, русские бароны-грабители не прекращали переводить в Швейцарию и в другие “налоговые раи” десятки миллиардов долларов, которых сейчас не хватает Москве, чтобы расплатиться с долгами. И не МВФ за это надо винить, а наш собственный взгляд на Россию".

Рубль крутится только для российских олигархов

“Зюддойче цайтунг” (ФРГ):

“Расцвет банковского сектора во время первой хаотической фазы российского капитализма был возможен из-за сильных колебаний курса и высокой инфляции. Новые банки зарабатывали миллионы, а то и миллиарды на падении курса рубля. Большая часть из них была финансовой базой организованной преступности.

Согласно внутреннему исследованию ЦБ РФ, предполагается, что в середине 90-х годов три четверти банков находились под влиянием мафии. Для ФБР и БКА (Федерального криминального ведомства ФРГ отчетливо ясно, что российские банки отмыли большую часть средств, добытых международными наркодельцами. О связи с преступным миром говорит и высокое число убийств российских банкиров. В первой половине 90-х годов было застрелено около 50 из них, и ни один случай не был до конца расследован. В последние годы стало спокойнее — видимо, раздел сфер влияния завершился".

Комитет экспертов ЕС одобрил “Виагру” и ее продажу этой осенью

“Паис” (Испания):

“Пилюля против импотенции — "Виагра" — начнет продаваться на территории Западной Европы до конца этого года. Это подтвердил постоянный медицинский комитет Европейского Союза. Ученые и представители министерств здравоохранения 15 стран вынесли благоприятное решение в отношении “Виагры”.

Несмотря на это, лекарство должно быть официально одобрено в сентябре Европейской Комиссией. Кроме того, эксперты предложили внести некоторые изменения в предписание по употреблению пилюли. В частности, расширяется список противопоказаний, чтобы потенциальный потребитель мог более подробно ознакомиться с вероятными рисками, вызываемыми этим медикаментом. Решено также перевести этот текст на одиннадцать языков стран ЕС до заседания комитета".

Вудсток не музейный экспонат. Мемориальное шоу «День в саду» и в этом году превратилось в буйство самовыражения.

ФЕСТИВАЛЬ / Рок-фестиваль в Вудстоке, США

Ритуалы Вудстока стали традицией

ВУДСТОК – неофициальная (какой же ей еще быть!) столица контркультуры, тридцать лет назад обрушившейся на мир, как цунами. Тогда, треть века назад, она отрывала людей от корней и пускала их по ветру. На этих растительных метафорах и выросли свернувшие в сторону дети цветов. Странная это была революция – она вела не вперед и не назад, а вбок. Своей идеологией она сделала психоделический марксизм. «Наша задача, – говорил Маркс, – не объяснить мир, а переделать». «Лучше не его, а себя», – мягко поправлял Вудсток основоположника, заменяя классовую борьбу на ЛСД и рок. Гуманнее экспериментировать со своим сознанием, чем с чужим бытием. И раз реальность не снаружи, а внутри, то каждый ее может устроить по своему вкусу. Правда, и эта утопия не воплотилась в реальности, лишь чуть-чуть сместилась точка зрения. Однако этого хватило, чтобы чистое поле в ста милях от Нью-Йорка стало местом паломничества, где каждый год отправляют ритуалы Вудстока.

Александр ГЕНИС
Нью-Йорк

Смертная казнь в... Интернете

Ян Кеффелек, получивший в 1985 году Гонкуровскую премию за роман “Варварская свадьба”, первым из французских писателей приступил к написанию интерактивного романа. Издательство “Франс Луазир” решило открыть на Интернете сервер для книголюбов, желающих заказать книгу на дом. По этому случаю оно обратилось к писателю с предложением написать первую и последнюю главу интерактивного романа, который допишут “интернавты”.

— Как Вы отреагировали на предложение написать первую главу интерактивного романа для Интернета?[1]

— Я нашел его соблазнительным. В процессе написания интерактивного романа мой взгляд на машину и коллективизм изменился, а также передо мной возник ряд новых вопросов. Раньше я представлял себе писателя затворником, творящим в полной изоляции от окружающего мира. Новый же опыт показал, что писатель может оставаться отшельником и жить наедине со своей машиной — компьютером и при этом писать коллективный роман в едином стиле и настроении. Невозможно представить себе конечный результат, ведь это премьера. И тем лучше! Писатель должен любить риск! В любом случае этот опыт заключает в себе риск: в результате может получиться буриме[2]. А это уже не роман, а лишь забавное стилистическое упражнение.

— Вы выбрали серьезный сюжет — смертная казнь...

— Я назвал роман “Убить тридцать дней”. Отправной точкой послужила реальная история Карлы Тюкер: осужденная на смертную казнь женщина получает от губернатора тридцатидневную отсрочку исполнения приговора. Что она будет делать во время нее? О чем размышлять? Как повлияет ее судьба на мнение сторонников и противников смертной казни? Смертная казнь, налагаемая законом, является важной философской темой для размышлений всей планеты. Все это очень интересные вопросы. Следует ли верить в искупление своей вины индивидуумом? В первой главе я специально туманно говорю об этих проблемах, чтобы дать “интернавтам” полную свободу развивать роман в любом направлении.

— Специальное жюри должно будет затем отобрать лучшее продолжение. Это трудно?

— Да, так как все, что мы получили, очень хорошо написано. Я был очень удивлен качеством текстов. Сожалею, что пришлось забраковать некоторые главы, которые, повторюсь, были прекрасно написаны. Но нужно было придерживаться единой интриги. Казалось, что все это написано одним человеком. То ли потому, что существует стиль Интернет, то ли из-за того, что мы живем в эпоху унификации законов и культур.

— Вы должны будете написать последнюю, восьмую, главу. Трудно ли “идти следом за другими”?

— Нет, что вы! Наоборот! Это моя самая любимая глава. Одним штрихом я могу “стереть” все, что было написано до меня, придумать новый поворот, вообразить, что все это приснилось Кларе в кошмарном сне... Все возможно. Я обладаю неограниченной свободой выбора.

— Как, по-вашему, сложатся взаимоотношения между Интернетом и литературой?

— Ошибочно полагать, что Интернет может затмить литературу. Необходимо приручить эту машину будущего. И тогда мы придем к достаточно традиционной схеме: Интернет помогает учиться писать и читать. Не стоит рассматривать его в качестве соперника письменному слову. Благодаря интерактивному роману я понял, что прогресс является также хранителем традиций, и что одиночество творца и коллективизм Интернета могут прекрасно совмещаться. И потом, это же настоящее чудо: благодаря Интернету можно общаться со всеми людьми на нашей планете, говорящими по-французски, и писать вместе книгу, которая будет затем опубликована. И в этом приключении прошлое и будущее идут рука об руку.

— Под чьим именем выйдет книга?

— Этот вопрос был у всех на устах, но никто не ответил на него. Я считаю, роман должны подписать все участники. Будет просто неприлично, если на обложке появится только моя фамилия! Совершенно очевидно, что надо написать имена всех.

— Трудно ли работать на Интернете?

— Издательство “Франс Луазир” подарило мне абонемент. Когда я сажусь за компьютер, я чувствую себя как в кабине пилота самолета! Вначале я сдержанно относился к информатике. Но сейчас я преодолеваю неприязнь и учусь.

Интервью подготовила Сильви БЮЛЛО.

1. http:/www.franceloisirs.com/forums.

2. Буриме — игра в слова, придуманная сюрреалистами, в которой каждый из участников дополняет фразу словом, не зная слов, написанных другими.

Мужчины и женщины

ЗАБЛУЖДЕНИЯ, ИМЕЮЩИЕ ВИДИМОСТЬ ИСТИНЫ

Любовь вообще и женщины в частности, как основная ее составляющая, занимают в народном мифотворчестве весьма заметное место. Народная мудрость кишит рецептами счастливой жизни, радостного секса и безоблачного сожительства.

Не развенчания мифов ради, а лишь для вашего, читатель, блага предлагается сей свод самых распространенных заблуждений мужчин относительно женщин и всего, что с ними связано.

Самое распространенное заблуждение, несомненно, известное подавляющему большинству: **из проституток получаются отличные жены.**

Корни этой тяжелой для многих ошибки лежат в извечной вере в то, что "жизнь — сложная штука" и "поживем — увидим".

Сущность ошибки состоит в том, что проститутка в лучшем случае — нимфоманка и хорошей (хотя бы верной) женой не может быть. Дело в том, что в проститутки женщина попадает в поисках "легкой" наживы или просто денег, что предполагает весьма размытые представления о порядочности и искаженное толкование базовой альтернативы: "что такое хорошо и что такое плохо". Кроме того, неизбежно воспринимая мужчин как объект сферы производства, они, проститутки то есть, к тому же видят мужчин во всем многообразии проявлений далеко не самых приглядных черт мужской сущности.

Заблуждение второе, казалось бы, диаметрально противоположное по сути первому, но имеющее аналогичные корни: **если вырастить жену с малых лет, воспитав ее "под себя", то она будет верной тебе навеки.**

Ничего подобного!

Дело в том, что в сознании девочки-подростка ее первый любимый мужчина занимает почти "всю вселенную": он и средоточие мудрости, и сама сила, и мужественность и т.д. и т.п. Но, победив вас, подчинив, затащив в орбиту своего обитания и завладев вашим вниманием, временем и деньгами, она со следующим шагом незамедлительно захочет познать себя, пробуя силы на окружающих... И вы, еще вчера ЕДИНСТВЕННЫЙ и ЛЮБИМЫЙ, неизбежно становитесь просто частичкой огромного мира, состоящего к тому же — благодаря пробуждающемуся либидо (половому влечению), помноженному на девичий эгоизм, — из огромного количества таких разных мужчин. А зная все ваши слабости и недостатки, выказанные и высказанные в минуты душевной откровенности, она без особого труда сможет забыть первую, но, увы, не последнюю любовь.

Заблуждение третье, частично перекликающееся с предыдущими: **хорошие жены получаются из девочек, выросших в неблагополучных семьях.**

Укоренилось мнение, что если "облагодетельствовать" такую девочку, пригрев ее и дав возможность существовать в нормальных условиях, то, по крайней мере, в благодарность тебе она будет идеальной женой. К сожалению, и это не так.

Девочка из неблагополучной семьи, не удовлетворившая в детстве эмоциональные потребности в теплоте, внимании, ласке; девочка, о которой мало заботились, став женщиной заполняет неудовлетворенную потребность во внимании усиленной заботой о мужчине, часто с

трудной судьбой, став ему одновременно женой, нянькой, матерью. Ее влечет к эмоционально малодоступным мужчинам, но именно у них она никогда не находит адекватного, такого желанного отклика. Она старается предотвратить распад семьи любой ценой, а если он все-таки случился, то берет большую часть вины и ответственности на себя. У нее низкая самооценка. Она не верит, что достойна быть счастливой, она склонна к "всепоглощающей" и "испепеляющей" любви, которая обычно, как и все сильные проявления чувств со стороны мужчин, пугает и отталкивает.

Еще одно расхожее заблуждение: **если женщина до момента встречи с вами "нагулялась", то она, угомонившись, станет спокойной и верной спутницей.**

К сожалению, неверно и это, казалось бы, спасительное для сознания многих "правило". Женщина будет вести себя с вами точно так же, как и со всеми предыдущими партнерами. Отклонения от привычного сценария возможны лишь в период первоначальной влюбленности, когда на какой-то момент может возникнуть иллюзия, что она "исправилась". Но это явление временное и кажущееся... Как только эйфория и свежесть впечатлений от новой связи испарятся, все вернется на круги своя, и вы пополните богатый список ее "фатальных неудач".

Яркая, кричащая внешность и вызывающее поведение женщин — признак сексуальности.

Нет, это, скорее, признаки определенных комплексов и проблем воспитания. Сексуальные женщины внешне часто "серые мышки", истинную сексуальность их можно распознать лишь по тонким нюансам поведения, которые сразу в глаза не бросаются.

Тонкому знатоку женской души, французскому писателю Ги де Мопассану принадлежит следующее высказывание: "Вы обмениваетесь с ней взглядом и вдруг ощущаете как бы легкий толчок..."

Если мы действительно любим друг друга, то будем неразлучны.

Даже очень любящие люди иногда устают друг от друга. И в этом случае, к сожалению, часто кому-то нужно побыть одному. Это совершенно не означает, что чувства остыли и любовь прошла. Просто требуется некоторое время, чтобы прошла эмоциональная усталость. Разделение чувств сближает, оно увеличивает в наших глазах положительные стороны любимого и уменьшает отрицательные. Мудрый партнер сам заранее чувствует такие моменты и какое-то время старается не попадаться лишний раз на глаза.

Любая женщина всегда сможет инстинктивно улавливать все ваши желания и потребности.

Распространенное заблуждение, ведущее ко множеству ссор и недоразумений, которые вполне можно было избежать. Даже самый близкий и любящий человек может не понимать, в каком состоянии ты находишься в данный момент, что тебе необходимо, и вообще может воспринимать происходящее совсем по-другому. Чтобы избежать ненужных конфликтов, необходимы некоторые разъяснения.

Любовь, как и саму женщину, можно купить подарками.

Очень тонкий момент, весьма тонкая материя!..

Безусловно, женщинам нужно делать подарки, им необходимы знаки внимания. А кроме того, ваши подарки, находясь перед глазами, постоянно о вас напоминают, вызывая чувства привязанности и благодарности со всеми вытекающими милыми последствиями. Но... крупные подарки разобщают людей. Получив такой подарок, женщина считает свое знакомство, связь "реализованной", она уже "свое получила"... Кроме того, возникает чувство зависимости, которое часто тормозит естественный отклик и благодарность. Конечно же, помещенная в "золотую клетку" женщина скорее всего останется подле вас, но что будет твориться у нее в голове и в ее жизни — лучше вам не знать!..

Давняя партнерша закроет глаза на измену, предпочтет обмануться, не заметить, не знать.

Женское любопытство безудержно. Нелюбопытных женщин нет. Если женщина говорит, что не хочет чего-то знать, значит, она уже все это знает. Во всех ситуациях женщина захочет все знать до конца, чтобы быть готовой к любым неожиданностям. Она не будет пытать вас самого, но узнает все, вплоть до размера бюстгальтера своей соперницы.

Что касается измены, женщина может научиться этим жить, но не сможет перебороть своих чувств. Она может привыкнуть к этой мысли, но не простить. И ее месть может настигнуть вас в любой момент самым неожиданным образом.

И напоследок:

Мужчина может в любой момент порвать отношения с женщиной вне зависимости от ее желания.

Все нити отношений — в руках женщины!..

Женская интуиция плюс природная склонность к интригам и манипулированию делают этих существ практически непобедимыми в войне полов. Воевать с ними по их правилам — дело безнадежное. Выручают лишь силовые методы, да и то мужские потери неисчислимы. Будучи же вовлеченными "на равных" в "любовный процесс", вы неизбежно окажетесь проигравшей и пострадавшей стороной, и ваше счастье, если из каких-то неведомых соображений ваше положение будет до конца скрыто от вас самым коварным, капризным, непредсказуемым и вероломным рабовладельцем из всех, что создала природа, — женщиной.

И.РОТМАН. ("МК")

Мінская аўтаінспекцыя спрабавала арыштаваць аўтамабіль лідэра БСДП (НГ) Мікалая Статкевіча

Як паведамілі БелаПАН у прэс-службе Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада), днямі мінская Дзяржаўтаінспекцыя спрабавала арыштаваць аўтамабіль лідэра БСДП (НГ) Мікалая Статкевіча.

27 жніўня Мікалай Статкевіч здаў у ДАІ дакументы на перарэгістрацыю аўтамабіля. Аднак, калі вечарам таго ж дня ён прыйшоў забраць дакументы, супрацоўнікі дзяржаўтаінспекцыі паведамілі яму, што машына падлягае арышту і дакументы ён не атрымае, пакуль не заплаціць штраф у памеры 60 мільёнаў рублёў. Нагадаем, што штрафныя санкцыі былі накладзены на М.Статкевіча яшчэ летась за парушэнне прэзідэнцкага дэкрэта N 5 "Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсцях, пікетаванні ў Рэспубліцы Беларусь" (за арганізацыю несанкцыянаванага шэсця). Пасля няўдалай спробы судовых выканаўцаў канфіскаваць маёмасць Статкевіча суддзя Першамайскага раёна Мінска Уладзімір Кобышаў па просьбе судовых выканаўцаў прыняў рашэнне аб арышце асабістага аўтамабіля Статкевіча.

Аднак, па словах прэс-сакратара БСДП (НГ), "Статкевічу ўсё ж удалося выехаць на сваім аўтамабілі з тэрыторыі ДАІ і схаваць яго". Як паведаміў карэспандэнту БелаПАН сам Уладзімір Кобышаў, дзеянні супрацоўнікаў ДАІ з'яўляюцца правамоцнымі і ў Статкевіча ёсць дзве магчымасці вырашыць праблему — або заплаціць штраф, або абскардзіць рашэнне суда ў вышэйстаячай інстанцыі (у гэтым выпадку — у Мінскім гарадскім судзе). Аднак лідэр БСДП (НГ) заявіў, што "ні ў якім выпадку" не будзе плаціць гэты штраф.

Юрый ПАЦЁМКІН.

У Брэсцкай вобласці расце колькасць дзяцей, якія выхоўваюцца ў няпоўных сем'ях

Каля 5 тысяч дзяцей у Брэсцкай вобласці штогод застаюцца ў няпоўных сем'ях. Па даных афіцыйнай статыстыкі, у першым паўгоддзі гэтага года на 4246 шлюбаў прыпала 2900 разводаў. У пяць разоў больш бацькоў (у параўнанні з 1990 годам) пазбаўляюцца сёння правоў на выхаванне дзяцей. Павялічваецца таксама колькасць дзяцей-сірот.

Несумненна, усе сямейныя нелады адбіваюцца на выхаванні дзяцей, аб чым сведчыць несуцяшальная статыстыка: толькі ў першым паўгоддзі 662 школьнікі і 29 навучэнцаў ПТВ Брэсцкай вобласці прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці, 442 непаўналетнія сёння знаходзяцца на дыспансерным уліку ў сувязі з эпізадычным ужываннем спіртных напояў або наркотыкаў.

Валянціна КАЗЛОВІЧ, БелаПАН.

Стоп-кадр

Виват, студент!

Незабываемый день 1 сентября! В Минске на площади Независимости прошел праздник учащейся молодежи столицы "Виват, студент!".

На снимках: *во время студенческого праздника.*

Фото Николая ПЕТРОВА, БелТА.

Хочаце — верце, хочаце — не верце...

Будучы тыдзень: зоркі прадказваюць

Астрапсіхалагічны прагноз на перыяд з 7 па 13 верасня

Нягледзячы на невялікія ўскладненні, тыдзень абяцае добрыя ўмовы для прыняцця паспяховых рашэнняў і ўдалых дзеянняў. Асноўная праблема гэтага перыяду будзе заключацца ва ўменні падпарадкаваць свае эмоцыі здароваму сэнсу і волі. Асабліва спрыяльнай можа стаць першая палова тыдня. У гэты час адкрыюцца шырокія магчымасці для рашучых і ўзважаных крокаў ды ўчынкаў на шляхах да запланаваных вынікаў. Галоўнае — не разгубіцца і з багатага спектру выбараў знайсці свой, адзіна правільны, інакш спробы пагнацца за двума зайцамі здольныя прынесці перарасход сіл. У канцы тыдня магчыма напружанасць. Таму пажадана ўсе свае важныя справы і пытанні вырашаць да пятніцы. Найбольш праблематычнымі могуць стаць 11 і 12 верасня.

АВЕН. У першай палове тыдня здолееце атрымаць задавальненне ад сваёй прафесійнай дзейнасці. Вы здольныя выканаць цэлую гару ўсялякіх даручэнняў і ўдала вырашыць шэраг вытворчых задач, чым яшчэ раз пацвердзіце рэпутацыю майстра сваёй справы. Праўда, у другой палове тыдня можа затрымацца рэалізацыя вашых творчых напрацовак і ідэй. Не прыспешвайце падзеі. Будзьце ўважлівыя да праяўлення сваіх пачуццяў і не надта давярайце ў гэты час азарту.

ЦЯЛЕЦ. У першай палове тыдня вас чакаюць удачы ў творчых задумах, сардэчных справах, а таксама выйгрышы ў розных авантурах. Пастарайцеся не захмялець ад поспехаў, бо ў другой палове тыдня прыйдзецца зменшыць актыўнасць і звярнуць увагу на хатнія і сямейныя справы. Будзьце акуратнымі, далікатнымі і тактоўнымі з хатнімі, а каб пазбегнуць непаразуменняў, здолейце ўтрымаць кантроль над сваімі эмоцыямі, паспрабуйце своечасова змаўчаць.

БЛІЗНЯТЫ. У пачатку і сярэдзіне тыдня вам удасца многае прыгожа і гарманічна аформіць у сямейных справах. Сваімі дзеяннямі вы здольныя прынесці гармонію і цяпло, зрабіцца душой кампаніі. У другой палове тыдня больш востра ўстануць праблемы зносін і выкарыстоўвання інфармацыйных сродкаў. Будзьце акуратныя ў размовах і пры карыстанні тэлефонам, камп'ютэрам і іншымі электроннымі сродкамі. Да канца тыдня сітуацыя наўрад ці выправіцца.

РАК. У першай палове тыдня вам не будзе роўных у інтэлектуальнай дзейнасці. У любую кампанію вы здолееце прынесці сардэчнасць і цяпло, а думкі выразна і прыгожа аформіць як на паперы, так і ў прамовах. У другой палове тыдня могуць устаць праблемы з выкарыстоўваннем фінансаў, якія вы таксама здольныя паспяхова вырашыць ў яе канцы. Галоўнае - не спяшацца, а дзейнічаць "з пачуццём, з толкам, з расстаноўкай".

ЛЕЎ. Першая палова тыдня парадуе папаўненнем кашалька, а таксама набыццём рэчаў, якія аздобяць ваша жыццё і зробяцца для вас крыніцай задавальнення. Зразумела, калі вы не пашкадуеце сіл і не распыліце іх на дробязі. У другой палове тыдня ўзнікнуць праблемы самаадчування і знешняга выгляду. Неабходна, нягледзячы ні на што, вытрымаць свой стыль і не скінуць на хатніх негатыўныя эмоцыі, перапаўненне якімі магчыма ў гэты час.

ДЗЕВА. У першай палове тыдня вы будзеце здольныя бліснуць уласным знешнім выглядам, манерамі і стылем. Не забывайце ў гэты час аб пачуцці меры і гусце ва ўсім. У другой палове тыдня асцерагайцеся розных плётак ды чутак і не злоўжывайце імі самі. Да канца тыдня сітуацыя зменіцца да лепшага, але з плёткамі і рознага кшталту слоўнымі козямі будзьце ўсё ж акуратней, ад іх вельмі моцна можа пацярпець ваша акружэнне. Нанесеныя такім чынам сабе і блізкім страты вы наўрад ці здолееце кампенсаваць прыгажосцю манер.

ШАЛІ. У першай палове тыдня пастарайцеся не шукаць крыніцы прыемнасці і камфорту ў шумных кампаніях і шматлікіх кантактах з акружэннем, няхай нават і самым блізкім. Пашукайце яго ў адзіноце. У другой палове тыдня могуць узнікнуць праблемы ў зносінах з сябрамі і, магчыма, парушыцца выкананне раней распрацаваных планаў. Не губляйце ў гэты перыяд спакою. Як гаворыцца, што ні робіцца — усё да лепшага.

СКАРПІЁН. У першай палове тыдня ў вас будзе магчымасць прыгожа і гарманічна завяршыць многія раней запланаваныя справы. Вас прыемна парадуюць зносіны і супрацоўніцтва з сябрамі і аднадумцамі, вы здолееце разгледзець перспектывы многіх цяперашніх спраў і адносін. У другой палове тыдня будзьце акуратныя ў дэманстрацыі ўласнай важнасці і грамадскіх заслуг. Таксама пастарайцеся спасылацца толькі на свой жыццёвы вопыт.

СТРАЛЕЦ. Першая палова тыдня прынясе ўдачу ў павышэнні вашага прэстыжу і аўтарытэту. Пастарайцеся не сядзець склаўшы рукі. Вы здолееце знайсці свежыя спосабы выяўлення сваёй волі і значнасці, што яшчэ больш умацуе вашу добрую рэпутацыю і нават пасрыяе кар'ернаму і грамадскаму росту. Не апасайцеся адказнасці. У другой палове тыдня пастарайцеся не планаваць далёкіх паездак. Будзьце ўважлівымі пры дэманстрацыі сваіх перакананняў і жыццёвых установак. Ваша пазіцыя ў гэты час можа быць не заўсёды правільна зразумета акружаючымі.

КАЗЯРОГ. У першай палове тыдня вы атрымаеце магчымасць блісонуць сваёй інфармаванасцю ў самых розных жыццёвых галінах. Вельмі многім людзям вы будзеце здольныя дапамагчы, даўшы мудрыя парады, якія будуць сыпацца з вас, як з рога багацця. У другой палове тыдня магчымыя эмацыянальныя непаладкі з-за цяжкасці асэнсаваць змены, якія адбываюцца ў розных сферах жыцця. Не губляйце пачуццё гумару, проста прыміце тое, што прыходзіць. Усе абавязкова праясніцца да канца тыдня.

ВАДАЛЕЙ. У першай палове тыдня вы здолееце многае прыгожа змяніць і пры гэтым нават атрымаць задавальненне ад выкананага. У другой палове тыдня пастарайцеся не распачынаць спрэчкі і не планаваць высвятлення адносін. Сачыце за сваімі словамі і пастарайцеся своечасова ўступіць апаненту. Да канца тыдня абстаноўка прыкметна палепшыцца, і, дзякуючы незабруджанай скандаламі рэпутацыі, вы здолееце дасягнуць поспехаў у розных сітуацыях.

РЫБЫ. Іскраметнасць, прыгажосць і гармонію вы здолееце ўнесці ў партнёрскія адносіны і рознага кшталту спрэчныя сітуацыі ў першай палове тыдня. Не варта здзіўляцца, калі ў гэты час вы здабудзеце славу міратворцы. У другой палове тыдня магчымы збоі на працы. Пастарайцеся захаваць спакой, і да канца тыдня ваш статус будзе ўзноўлены, але на свае службовыя абавязкі вы ўсё ж такі зірнеце па-іншаму.

Аляксей КАРПІНСКІ.

Частные объявления

■ **Куплю**

Золотые сережки, кольцо с бриллиантом, коронки, цепь. Т.231-70-32.

■ **Продам**

Фурнитуру для мягкой игрушки (глазки, носики). Т.234-60-41, 279-84-44.

Постоянно цемент, шифер, гвозди и др. строит. мат. Т.(8-216) 5-42-02.

■ **Услуги**

Ремонтирую телефоны и р/телефоны. Т.232-25-98.

Получение лицензий. Т.277-85-28.

■ **Считать недействительным**

Утерянное чернобыльское удостоверение серия А №699193 на имя Смычок А.К.

Здарэнні

Смерць на дне... ракетнай шахты

Сігнал аб дапамозе аператыўны дзяжурны атрада ваенізаванай пажарнай часці Пастаўскага раёна прыняў позняй ноччу. Але на гэты раз замест пажарных паднялі па трывозе байцоў мясцовай аварыйна-выратавальнай часці. За пару дзесяткаў кіламетраў ад горада трапілі ў бяду трое маладых хлопцаў, якія з мэтай нажывы залезлі ў былую савецкую ракетную шахту паблізу вёскі Курсевічы і спрабавалі там адшукаць каляровы метал для продажу. На глыбіні двое страцілі прытомнасць з-за атручвання чадным газам, а найбольш моцны з іх здолеў узняцца на паверхню і паклікаць на дапамогу вясковых знаёмых, якія, аднак, не змаглі даць рады і толькі згубілі такі каштоўны час.

Падначаленыя капітана В.Шведа аператыўна прыбылі да месца здарэння. Прыйшлося выратавальнікам у супрацьгазавай амуніцыі спусціцца ўніз і праз няпростыя камунікацыі падняць на паверхню няўдалых паляўнічых за каляровымі металамі. Урачы здолелі вярнуць да жыцця толькі аднаго — 22-гадовага хлопца, ягонага сябра выратаваць ужо не было ніякай магчымасці. У гэтым раёне пасля ліквідацыі расійскай ракетнай ядзернай дывізіі засталося шмат закінутых шахтных установак. Што толькі з імі не рабілі: наглуха заварвалі люкі, затаплялі вадой, але людзі працягваюць рызыкаваць жыццём, каб зарабіць грошай.

Уладзімір ШЫК.

Пятница, 4 сентября

Белорусское телевидение

07.00 Доброе утро, Беларусь!
08.00, 13.00, 15.00, 18.45, 00.35 Новости.
08.20 Усадьба.
08.45 Потребительская корзина.
09.05 ТВ — школе. Человек и мир. 1-й класс.
09.20 "Переход".
09.45 Мультфильм.
09.55 "Судьба моя и надежда".
10.20 "Бархатный сезон".
10.50 Сериал "Блистательные Азераки".
11.45 Королевская охота.
12.25 "А музыка звучит..."
13.15 "Приваловские миллионы". Худ. фильм. 2-я серия.
14.35 Окружающий мир.
15.10 Видеокурс французского языка.
15.35 Сериал "Девочка и океан".
16.00 Родовод.
16.30 "Риск-версия". Телеигра.
17.00 Уроки Н.Новожиловой.
17.30 Белорусский меридиан.
17.55 Футбол. Отборочный матч чемпионата Европы среди молодежи. Беларусь — Дания.
19.50 Белорусский хит-парад.
20.00 "Сегодня с вами..."
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 "Банка комиксов".
22.15 Худ. фильм "Признание комиссара полиции прокурору республики".
23.55 Автопарк.
00.05 Бездельник.
00.50 "Видеопроцесс".

ОРТ

08.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.40 Новости.
08.15 "Роксолана — пленница султана". Сериал.
09.05 Клуб путешественников.
09.55 Смак.
10.15 Домашняя библиотека.
10.25 Играй, гармонь любимая!
11.15 Программа "Вместе".
14.20 Фильм-сказка "Новые похождения Кота в сапогах".
15.55 Улица Сезам.
16.25 "Чердачок Фруттис".
17.20 "Роксолана — пленница султана". Сериал.
18.05 Погода.
18.10 Здоровье.
18.45 Поле чудес.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 Детектив "Точно по расписанию".
22.50 Взгляд.
23.50 Триллер "Ангел мщения".
01.35 Программа передач.

"Россия"

06.30, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Вести.
07.00 Дежурная часть.
07.15 Тысяча и один день.
07.30 Православный календарь.
07.35 "Дядя Степа-милиционер", "Рикки-Тики-Тави". Мультфильмы.
08.15 Старая квартира.
09.10 Сериал "Санта-Барбара".
13.35 Драма "Облако-рай".
14.55 "Королева — Зубная Щетка". Мультфильм.
15.15 "Позвоните Кузе!"
15.30 "Башня".
15.55 Прогноз погоды.
16.30 Сериал "Первые поцелуи".
17.00 "У всех на устах".
17.30 Сериал "Доктор Марго".
18.30 Дежурная часть.
19.30 Подробности.
19.45 "Городок".
20.15 Худ. фильм "В городе Сочи темные ночи".
22.32 Промо.
22.40 Дежурная часть.
23.30 Эротическая мелодрама "Дафнис и Хлоя".
01.10 Прогноз погоды.

"Культура"

07.00 Программа передач.
07.05, 13.00, 19.30, 23.00 Новости культуры.
07.20 Погода.
07.25 Российский курьер.
08.05 "Дом на Волхонке". Фильм 4-й. "Небесное сияние бытия".
08.30 "Московские пенаты". Род Орловых.
09.00, 11.00, 15.00, 17.00 Новости.
09.05 "Страсти по Андрею". Худ. фильм. Часть 2-я.
10.50 Поет вокальный квартет "Дайджест".
11.05 "Под сенью дружных муз".
11.30 Программа передач.
11.35 Дж.Свифт. Страницы жизни и творчества.
12.35 "Факсимиле".
13.15 "Дети на другом берегу". Видеофильм.
14.00 Зураб Соткилава представляет...
14.30 Кредо.
14.45 Вместе с Фафалей.
15.05 Мультфильмы.
15.45 "Лукоморье".
16.10 "Кисть и кандалы".
16.45 Поклонникам Терпсихоры.
17.05 "2003".
17.10 "Юрий Долгорукий, хау ду ю ду?" Видеофильм.
17.40 "Легенды театра".
17.50 Боярский двор.
18.20 "Дом на Волхонке". Фильм 5-й. "Вечное древо жизни".
18.50 "С потолка".
19.15 Чудо-сказка.
19.50 "Сокровища Петербурга".
20.05 А.Вивальди. "Времена года".
20.45 После новостей...
21.05 "Страсти по Андрею". Худ. фильм. Часть 2-я.
22.50 Музыкальный экспромт.
23.20 Программа передач.

НТВ

05.00 Сегодня утром.
08.30 "Русский век".
09.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сегодня.
09.15 Телеигра "Ключи от форта Байяр".
11.20 "Старый телевизор".
13.15 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич".
14.00 Сегодняшко.
15.15 Дог-шоу "Я и моя собака".
15.45 Сериал "Удивительные странствия Геракла".
16.30 Док. сериал "Любовные истории, которые потрясли мир".
17.00 Футбольный клуб.
17.30 Впрок.
17.40 Криминал.
18.40 Герой дня.
19.00, 21.40 Детектив "Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона". Фильм 5-й. "Двадцатый век начинается". 1-2-я серия.
20.40 "Куклы".
22.55 Шоу Николая Фоменко "Империя страсти".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя адказнасці не нясе.
Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. В. Харужай, 13. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: суботні — 61050 экз.,у другія дні — 55000 кз. Заказ № 1059